НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА
КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:
ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. МЕСЕЧНО
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:
Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 14 СУБОТА 15 ДЕЦЕМБРА 1890 Година I

22 САСТАНАК

4 децембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Ранко Петровић

(НАСТАВАК)

(Р. С. Поповић).

И ако се то не учини, онда ће се морати да постара господин министар да рекрутује будућу полицију из људи, који су већ као неваљали из листе отпуштени, јер они су стекли права на та места тиме, што су већ били раније ту. Непримањем ове измене, ви би поставили владу у такву незгоду да мора ове чиновнике, које је пензионисала или отпустила као компромитоване да их поново враћа за то што имају квалификацију и што друге не може да узме. Овде је пало таквих прекора како се у служби трпе људи, који су се раније компромитовали. То је истина за осуду за што се они трпе, али кад би примили мишљење г. Кундовића, ви би министра натерали да и друге које је отерао врати поново у службу, јер данас нема онолико људи који су свршили школе па да могу да заузму места. И шта се овде у предлогу одборске већине тражи? Тражи се да онај чиновник на пр. писар срески, који је дуго време служио, и практиком се успособио и који може да врши службу среског начелника — тражи се да такав човек може да постане срески начелник. Ви то недате; недате да један писар који је неколико година служио државу, постане срески начелник и терате министра да са сокака узима једног рђавог чиновника или једнога са сумњивим карактером само зато што је он свршио 4—5 разр. гимназије. То би решење било неумесно у овој прилици где смо имали скроз и скроз покварене чиновнике. То би била погрешка. Ја не узимам ствар са оне тачке гледишта, са које је други узимају, али би била погрешка кад има потребе да се послужимо људима практичним да то онемогућимо.

И г. Машић и г. Кундовић говорили су о томе, да полицијски чиновници треба да имају стручну спрему; међутим, ја се сећам да је био једне године у нишкој Скупштини спор између њиховог министра полиције Туцаковића и једнога нашег посланика о квалификацијама, и наш се је посланик позвао на г. министра председника, који је казао: да је министар унутрашњих дела добар администратор и савестан чиновник па и ако нема факултетске спреме. Дакле, док су били њихови људи на влади, тада и на највишем положају био је човек без факултетске и стручне спреме, а сад траже то од једнога среског начелника. Ту се дакле види, или велики напредак или недоследност у ономе што су пређе говорили.

Дакле, господо, ако донесете решење да мора бити капетан само онај, који је свршио 5—6 разреда гимназије, онда ће морати да се узму људи који су отерани као неваљали и људи који су неспособни за посао на који се одређују. Не држим да је ова предложена одредба баш добра, но шта ћемо кад закон о истражним судијама ставља министру у дужност да нађе 80 лица за истражне судије, а кад знамо да се те судије узимају и из полицискиx чиновника који имају потребних квалификација, онда се морамо задовољити и са оваквим предлогом, а оно што нам предлаже одборска већина, моћи ћемо после годину две дана увести у живот. Али у садањим изузетним приликама, као што рекох, неопходно је нужно да усвојимо овако као што се предлаже, ако то не учинимо онда ћемо се кроз кратко време уверити, да смо учинили погрешку.

Стојан Рибарац — У дискусију овога питања унели су браниоци једног и другог гледишта многе разлоге, но ја мислим да није унесен још један разлог, кога ја сматрам за дужност да предам Народној Скупштини на оцену.

Господо! Једна ствар, један узрок са кога може да слаби уздање у моћ законитости у једном народу, један узрок којим се може да смета учвршћењу осећаја у правичности у једноме народу, то је често и лакомислено мењање закона. Ништа толико не може да произведе збрку у јавним односима па и у примени закона, колико то може да учини нагомилавање закона без потребе. Стари народи, који су са својим коректним правничким схватањем заслужили највећу пажњу свију па и данашњега века, имали су врло умесан обичај да не мењају често законе. Таквим чим ми не можемо да се похвалимо. У томе погледу ми дајемо ружно сведочанство сами себи. Лањске године донесен је закон о уређењу округа и срезова и тај закон, како се из овога види, већ хоће да се промени. Лањске године донесен је и закон о општинама, па се и у њему већ ове године предлажу неке измене. То је погрешка Нећу рећи, да је то мана данашњег поретка државног, данашње владе, него је погрешка свију влада које су се на управи земаљској ређале. Тако често мењање закона значи, да се закони не раде с довољно пажње него као под кукук, па се гледа да се само избаци из шака, а какве ће последице при његовом вршењу бити, то је споредна ствар.

Напред изјављујем, да ја потпуно заступам оно гледиште, које заступа мој друг Кундовић, нарочито што ми треба да станемо на чисто земљиште Устава и онога поретка, који нам је он донео

Г. Ранко Петровић, с којим се у говору ево други пут сукобљавам на овом пољу, каже, да Устав не тражи само стручну спрему него одлично владање, а ја сам прочитао Устав у коме

стоји: *«При постављању и унапређивању чиновника иазиће се на одлично владање, способност и* **стручну спрему.** За доказивање стручне спреме завешће се поступно државни испити у свима струкама државне службе» Предговорници који бране ово одвојено одборско мишљење, они су доказали како је заведено Уставом да се полажу стручни испити по свима струкама и како је овај Устав збрисао и последњи остатак неквалификованих лица у судској струци. Наша је дужност дакле, да и овде пазимо да се ко без квалификација не увуче у полицијску струку. Ви знате да цео народ има о полицији врло ружно мишљење. Ја тврдим да то мишљење није погрешно него правилно; па зашто је народ стекао такво уверење о полицији? Зато, што је полиција била а и сад је уточиште свију сумњивих егзистенција у земљи. Нећу да кривим те људе, који су у полицији, што покушавају да министарске нефове извршују. За то нису криви у првом реду они, него све досадашње па и садања влада. Јер ни једна влада није тражила од њих да врше савесно закон без икаквих других обзира, него је свака — једна мање, друга више — од њих тражила искључно партијске услуге. Свака је влада тражила па и ова садашња тражи, да полиц. чиновници врше у првоме реду партијске службе, да буду, тако рећи, партијски агенти. Са таквог неправилног појимања дужности могле су да наступе оне жалосне појаве које је поменуо Љ Јоксимовић, и на које се праведно разгњевио г. Др Драгиша Станојевић.

Не може бити све једно за морал у овој земљи, да ли ће се једном чиновнику, који је учинио толико зла, да је на њега била повика јавнога мишљења и правде земаљске, да ли ће се томе чиновнику дати маха да понови оно што је некад радио, или не? Ако се хоће да се у једноме народу стане на земљиште утврђења осећања правичности онда то искључује могућност да може бити чиновник онај, који је у једној прилици учинио зло, јер то би био доказ да му се гледа кроз прсте и то би могло да буде повод да он та зла понови.

Пала је овде једна реч и један прекор, који је по мом мишљењу сасвим незаслужан, сасвим неоснован. Ја сматрам за дужност одбране будућности народне, која се полаже на омладину, да узмем у одбрану школоване људе. Ако је до сад било по кога школованог човека да је учинио какву неисправност, то је био изузетак. Одмах налазим томе разлога и тврдим: да је тај изузетак био са свим природан. Кад би ови људи, који су били у полицијској струци били уверени и кад би их њихови претпостављени могли уверити о томе, да је то служба, у којој се цени грађанска и чиновничка врлина, они не би то радили што су радили, него су гледали да су сви они нешколовани људи, који су у полицијској струци, да су сви били само у служби министровој. И онда су и они потиснути масом нестручних чиновника, а у борби за опстанак свој и своје породице били принуђени да стану у службу министарских прохтева. А господо, кад би се на прилику утврдило ово, да на положај државне службе има права човек само стручно спреман, онда би се онемогућила насиља наклоности неодјдних људи да свој положај заслуже службом, која је често пута незаконита и неморална.

Г. Поповић бранећи мишљење одбор. већине навео је за пример нешто, што је било у нишкој скупштини 1879 године. Мени се чини да је он учинио врло незгодну услугу својим пријатељима који су чланови данашње владе, кад је поменуо ту ствар те и ја тако што слично да поменем. Ако је тадашњи министар председник (у осталом питање је да ли ми можемо бити солидарни са тим радом пре 11—12 година) бранећи министра унутр. дела од нападаја опозиције, казао — не ово што г. Поповић износи — него то: да „министар унутр. дела *није списатељ али да је добар администратор, са којим је задовољан господар*“.

Али ондашњи министар унутр. дела имао је факултетску спрему, а ми данас видимо на министарској столици човека без факултетске спреме па ипак тај разлог нисмо уносили у одбрану нашег гледишта, налазећи да то не би било умесно. Ја ипак изјављујем, да сам потпуно сагласан са гледиштем оне господе, која бране одвојено мишљење одборске мањине и налазим да је дужност нас свију како према новом поретку ствари у земљи, тако и према моралу који треба да утврдимо у народу, као и према новом Уставу, — да треба да примимо мишљење одборске мањине. Мислим да не би било никакве штете отуда већ би била очигледна корист и онда би отпали они примери, које је поменуо г. Љуба Јоксимовић и које је правилно оценио г. доктор Драгиша и онда би сваки чиновник могао да верује да је у земљи наступило време да се у служби цене само врлине и способност и да је искључен сваки притисак министарски над појединим чиновницима. (Вичу: да се реши).

Потпредседник — Ко је за то да се реши нека седи, ко је противан нека устане? (Већина седи).

Томо Бојичић — Молим вас, господо, да се чујемо, јер ова ствар није од мале важности.

Ја ћу прво да учиним једну напомену господи посланицима за квалификоване спреме и неквалификоване, ако остане редакција одборске мањине а отпадне редакција одбор. већине. Ми ћемо кроз кратко време бити уверени, да ће се бирократија увести у све наше општине и срезове и да ће после бирократије наступити и аристократија, а ми ћемо бити под плотом. (Смех). Ја вам опет кажем, да ће се у свима општинама увести бирократија ако се усвоји мишљење одборске мањине. (Смех).

Министар унутр. дела, Ј. Ђаја — Молим вас, господо, чини ми се да је ова дебата сишла са правог гледишта и да се говори пространије и више о тој ствари но што треба.

Овде се говори, да ли је боље да срески начелник буде школован човек или не? О томе не може бити сумње. И ја мислим, да ми нико неће хтети то подметнути, да ја претпостављам људе нешколоване школованима. Разуме се да је тежња свију нас и самог Устава, да треба школовани људи да заузму сва места у државној служби, а да се не школовани из исте истисну. Сумње нема, да ће школовани људи *у опште* боље вршити државну службу, него нешколовани. О томе не може бити ни спора, ни говора. Ја о противноме ни мислио писам, а нарочито о томе, да отворим врата не школованим људима, на против: мислим да им треба затворити врата државне службе.

Али, шта ја *сад* овим предлажем? У овоме предлогу каже се: да они који се буду **затекли** у државној служби, и сада су писари срески, и пет година служе у полицијској струци, да и они могу постати срески начелници, и ако немају квалификације, али с том обавезом, да положе прописани испит кад ступи у живот закон о полагању испита.

Што се тиче тог испита, један од господе предговорника казао је, да ти испити могу бити врло незнатни, управо ситна ствар. Но господо то не стоји, јер када је овде казано, да је неко дужан да положи испит кад ступи у живот закон о полагању испита, значи, да ћете ви овде у Скупштини прописати и решити, какав ће бити тај испит. И ја мислим, да је довољна та квалификација, кад неко служи као указни чиновник 5 год. у полиц. струци и положи прописани испит, па да може бити постављен за среског начелника. Ово је довољна гаранција за овако прелазно стање за чиновнике, који су се затекли у државној служби, кад се још од њих захтева, да положе испит, који законодавно тело пропише. А овако, кад би остало по досадањем закону, не би се дало извести, јер немамо довољно људи са потребном квалификацијом за сада, и не би знали шта би радили са толиким писарима, који су у државној служби а немају квалификације, које се законом траже. Сем тога, да ли ће боље вршити државне послове они писари, који знају да им је отворена каријера, да могу бити унапређивани, или они, који знају да им у државној служби нема будућности? Ја држим да је оно прво боље, и да ће један такав чиновник, који има изгледа на будућност, ако је до сада био добар, старати се, да још бољи буде; а иначе, ако је био хрђав, он ће још гори бити, кад зна да не може више унапређен бити, јер нема више никакве наде; такав је положај његов очајнички, кад зна,

да су му врата за унапређење у овој струци затворена. То ме је управо побудило, те сам овај предлог учинио, да могу бити постављени и они за среске начелнике, који су провели 5 год. као указни чиновници у полиц. струци, кад положе прописани испит.

Један од г. г. предговорника, г. Кирић, навео је, како ни један не може добити за инжињера или лекара, који ни е испит положио, а нарочито, да не може бити лекар онај, који није положио докторат на каквом универзитету. Ја бих га могао његовим аргументом тући, јер ми трпимо у државној служби доста лекарских помоћника, који су провели само по 3—4 год. на универзитету, а нису испит докторски положили; и они на неким местима и лече, и ако се њима званично не признаје право, да могу бити лекари, а то је за то, што је ово прелазно стање, што немамо довољно свршених лекара, на их тражимо за невољу. Нико не жели, да лекари буду они, који нису испите положили, али у невољи боље је имати и једног лекарског помоћника него ништа.

Према томе дакле, господо, ја мислим да сам довољно об аснио, да је боље имати за среског начелника и оног, који је провео као указни чиновник 5 год. у полиц. служби и положио прописан испит, него и без овога, кад их немамо довољно са потребним квалификацијама. То је прелазна мера у интересу саме државне службе, која мислим да треба да се прими, а тако исто она је и у интересу оних, који су се показали као добри и вредни чиновници у државној служби, на такву меру треба да одобри и Народно Представништво.

Сад имам да одбијем не заслужени прекор г. Машића, који је казао, како сам ја навео, да је ово ситница, што се овде говори тврдећи да ово није ситна него крупна ствар. Чула је, господо, цела скупштина, да сам ја казао, да би била ситничарска ствар, кад би се скупштина упуштала у то, да расправља овде, да ли је овај или онај чиновник добар или не, и тада сам се оградио од тога и казао сам да би за једног министра било врло тешко и не би могао пристати на то, да му скупштина даје упуства, кога ће чиновника примити а кога отпустити из службе.

Ту је мисао на моје чуђење прихватио и мој поштовани пријатељ г. Др. Драгиша Станојевић и ухватио је згодну прилику за једну популарну ствар, која му ласка, а са којом се ја не могу да сложим. Наводити то, да има људи, који су под пређашњим владама били хрђави, и да их је садашња влада примила у службу, ја држим да је то неправо, да законодавно тело изриче мишљење своје о појединим чиновницима, и да је то неупутно. Што се мене тиче, ја вам кажем, да ја не би примио на се ту одговорност и не би могао пристати, кад би ми законодавно тело или који мој лични и начелни пријатељ прописао, кога ћу ја чиновника у мојој струци примити или кога ћу отпустити. Од мене се тражи, да ја за мој рад одговарам, па ако сгрешим, судите ми, то је ваша ствар, а са каквима ћу се ја опходити у служби, то је моја ствар. Али, да на молбу неког мог партијског пријатеља, који би казао: „овога чиновника треба убити, онога треба отерати из службе или преместити," и ту ја на то не би могао пристати и радије би сишао с овога моста, него да ми се у скупштини осуђују чиновници, и да ми она упућује, кога ћу ја да предложим за пријем у службу или за чиновника. Кад је на мени одговорност за рад мојих чиновника, онда је и моје право избора чиновника у мојој струци. Ако се ја не допадам законодавном телу са оваквим мојим радом, остављено је доста путева, начина и средстава, да на ово место дође други, који ће то можда боље подесити.

Што се тиче онога, што је г. Рибарац казао, да су све владе досада па и ова, од полицијских чиновника, тражиле услуге политичке, и то да они буду политички агенти, на то имам да одговорим ово. Шта су радиле пређашње владе, ја не знам, а нећу у то да улазим; али што се ове владе тиче, ја позивам г. Рибарца а и целу опозицију, нека они нађу једног јединог чиновника, од кога сам ја тражио партијску услугу, или да буде мој политички агент, или да сам ма коме о томе шта писао, или коме говорио; ево ја сам овде и увек сам готов за то да одговорим. Напротив ја сам и мојим расписима, а и лично свакоме ономе чиновнику полицијском који је код мене долазио, свагда препоручивао, да буду тачни и савесни у вршењу своје државне службе, тако да са њима сви буду задовољни. То је препорука, коју сам свима чиновницима моје струке давао, када су к мени долазили.

Г. Рибарац се дотакао и факултетске спреме, па навео како има и министара, који немају факултетске спреме, и како сам ја овде сам од министара, а обраћа се мени, то изгледа да он тај прекор на мене упућује. Ја позивам г. Рибарца да изволи доћи на кафу мојој кући, и ако писам с њим у интимном пријатељству, па ако се увери, да је онако, како овде вели нека ради шта год хоће, иначе ако се о противном увери, нека ми допусти да га испратим на начин, како ја за добро нађем. (Смеј. Одобравање).

Стојан Рибарац — Није имао потребе г. министар унутрашњих дела, да се са таквом јеткошћу обраћа на мене поводом онога што сам ја казао о факултетској спреми, јер он тиме чини услуге неким другима у кабинету. На кога сам ја мислио, то може да зна цела скупштина, да у данашњем кабинету има један човек без факултетске спреме. У осталом а ипак пристајем, да се уверим и о његовој факултетској спреми. (Чује се: али на онај начин). Пристајем на све; али да и ја имам права да министра испратим онако, како ја знам, ако и он не буде имао факултетске спреме.

Драгиша Станојевић — Г. министар унутрашњих дела вели, да сам ја држао некакав популаран говор о овој ствари, и као да сам тиме хтео да се допаднем јавном мишљењу. На ово имам да изјавим ово. Што год говорим и све што радим у скупштини, говорим и делим по својој савести по жељама и порукама мојих бирача, а и по заповести ако хоћета мојих бирача, јер случајно моја савест и њихове поруке потпуно се слажу. Хоће ли се то коме допасти или не, не тиче ме се. То је прво.

Друго, ја нисам захтевао, да г. министар збаци овога или онога чиновника, него сам ја изјавио, јер је овде згодна прилика за то била, како је народу неправо што му се постављају злогласни и неспособни чиновници. Г. Министру није то право било и сматра, да је то мешање у његова посла, за које он одговара. Министру треба такав глас из скупштине као што беше овај мој да је добро дошао, па да се у томе управља, јер такве министре народ тражи. (Одобравање).

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање.

Ко је зато, да се усвоји мишљење одборске већине нека седи, а ко је против нека устане? (велика већина седи).

Оглашујем, да је усвојено мишљење одборске већине.

Изволте даље.

Известилац прочита измену члана 21.

Милан Поповић — Одбор је у члану 21-ом усвојио измену зато, што је казао да је потребан већи број писара док се истражне судије не поставе; но како се зна да се истражне судије морају постављати, онда ово не треба да остане. Кад се у једном срезу постави истражни судија са 2 писара и 1 капетан са 3 писара, онда ту неће бити посла за све. Ја не бих био противан овом предлогу, само бих био противан овој редакцији где се каже 1—3 писара, јер пошто ће у срезу бити и истражни судија и пошто капетан нема друга посла но да извршује наредбе судске, то онда треба и број његових писара да се сведе на 1—2.

Министар унутрашњих дела Ј. Ђаја — У садашњем закону су 2 писара и ја сам баш хтео да се број са једним писаром повећа, а ево разлога: кад је закон о уређењу округа и срезова решаван онда је остављено да буду 2 писара с тога, што је Скупштина била наумила, а то је било и решено, да се поставе и исљедне среске судије, а није се знало ни да ће се укинути порезници. Сад пак како нема порезника и како још нису исљедне судије постављене, јер нема људи, а и по буџету

се то не може учинити, онда следује да један велики део посла остаје при полицији, и онда 2 писара то немогу да сврше.

Ако се у одбору финансиском прими да се установе порезници, а мислим надлежни ће министар укинути о томе предлог, онда ја пристајем да у место 3 писара буду 2, но ја само не бих хтео да не буде ни порезника, ни исљедних судија а да остану 2 писара, јер у таквом случају није могуће вршити посао.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ко је за мишљење одборско тај нека седи, а ко је противан нека устане? (Већина седи). Оглашујем да је усвојен.

Известилац прочита измену члана 32-ог.

Потпредседник — Прима ли Скупштина ову измену? (Прима).

Известилац прочита измену члана 37-ог.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитану измену? (Прима).

Известилац прочита измену члана 43-ег.

Алимпије Васиљевић — Ова редакција коју је одбор донео ја мислим да не може остати. Она је дошла усљед непознавања пословног реда у Државном Савету. По пословном реду у Држ. Савету ово не може за 3 дана да се сврши. Кад једна жалба дође она се прво прочита па се после одреди комисија која ће то да реши. Изгледа да је и одбор ово приметио, па је казао да се решење депешом тражи. Но и то је немогуће, јер често треба тражити накнадни извештај, испитивати сведоке и т. д. дакле за 3 дана ово се не може свршити, и за то ову редакцију треба одбацити.

Министар унутрашњих дела Ј. Ђаја — По уставу Државни Савет коначно решава о овим стварима а окружна је скупштина на окупу 15 — 20 дана. Сад оставити дуге рокове Држ. Савету за решавање ових жалба, не би било практично, с тога би требало у пословном реду Држ. Савета за овакве жалбе учинити неке измене, јер иначе треба окружне скупштине да чекају дуго на решење Држ. Савета. Сад ове установе треба сложити. Држ. Савет дакле треба одма да решава ову ствар, чим дође. С тога треба донети измену у пословном реду Држ. Савета а не овде.

Известилац — Ја имам овде одвојено мишљење у другом одељку, где се каже да искључени у року од 24 сата има право жалбе. Ја сам против тога и мислим да треба да стоји овако: „Против одлуке скупштинске о изборима има права жалбе у року од 24 сата на Држ. Савет, који по истој за 3 дана од пријема доноси завршно решење (чл. 45 тач. 4 Устава) и такове брзојавно доставља Скупштини.

Жалити се могу само бирачи који су били и гласали на среском изборном скупу".

Дакле ја мислим да треба да имају права да се жале бирачи а не искључени посланик.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ко је за мишљење одборско нека седи, а ко је противан нека устане? (Већина седи). Примљено је.

Известилац прочита измену чл. 66-ог

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитану измену? (Прима).

Известилац прочита измену члана 105-ог.

Тома Бојичић — Ја мислим да би ми ослабили среску скупштину, ако ово овако остане, јер има општине са 10, 20, и више одборника, и ако општина буде заступљена само са двојицом, онда је среска скупштина ослабљена, јер ће посланика за среску скупштину да бирају само та двојица. Ја мислим да са овим чланом то не треба да се дозволи, и с тога треба место 2 члана да се стави 3 члана. Тиме ћемо имати бољу гаранцију за избор посланика који се шаљу у скупштину. Ја вас молим да не ослабљујемо среску скупштину, но да овако учинимо.

Милан Поповић — Мени се чини да би се овим чланом ишло на то да се бар по 3 човека узму из општине у среску скупштину. Ово истина било би доста за једну општину од 200 глава, али за много веће општине где има по 9 села, па кад само двојица оду на скупштину, онда ту неће сва села бити заступљена. Ја мислим да је правилније да се поред 2 одборника бира још и кмет из сваког села, и да на тај начин свако село буде заступљено, јер они не решавају о једној општини него о свима.

Милун Миљковић — Поштовани предговорник погрешно је прочитао. Овде није реч о бирању народног посланика. Ови изасланици бирају посланике за окружну скупштину, а не за народног посланика Ја се слажем с одборском редакцијом.

Милан Поповић — Ја нисам казао за народне посланике, него за окружну скупштину, а за среске скупштине мишљења сам да се узму људи из целог персонала, а не само два човека.

Изв. Мих. Веселиновић — Овде се каже: „среску скупштину састављају председници општина са по два члана одбора сваке општине" итд. Овде је реч само о среским скупштинама, који врше срески посао. (Чује се да се реши).

Потпредседник — Ја ћу ставити на гласање. Ко је за то, да се прими одборско мишљење, тај нека седи а ко је противан, тај нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је усвојено одборско мишљење.

Изв. Мих. Веселиновић прочита на послетку да овај закон ступа у живот, кад га краљ потпише.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај додатак? (Прима).

Оглашујем да је прво читање овога закона свршено.

Сад је на реду други претрес закона „о попису становништва и домаће стоке у Србији."

Изв. Милош Марковић прочита члан 1.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитан чл 1? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 2.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитан члан? (Прима).

Оглашујем да је примљен.

Изв. Милош Марковић прочита члан 3.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 4.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 5.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 6.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 7.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 8.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 9.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита члан 10?

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Изв. Милош Марковић прочита последњи 11 члан.

Потпредседник — Прима ли Скупштина и последњи члан овога закона? (Прима).

Потпредседник — Оглашујем да је и други претрес овога закона свршен.

Сад настаје поименично гласање.

Ко је за то да се прими цео закон, тај ће казати „за" а ко је противан, тај ће казати „против".

WWW.UNILIB.RS

Секретар прозива:

Андра Љубичић за, Анта Рајичић за, Арса Дреновац за, Арсеније Прокопијевић за, Арсеније Ирић за, Атанасије Вучковић за, Алимпије Васиљевић за, Аврам Бељић за, Богосав Поповић за, Божа Кунатровић за, Видоје Невесињац за, Витомир Младеновић за, Вића Радовановић за, Влајко Тадић за, Вуча Николић за, Гига Гершић за, Данило Јовановић за, Димитрије Димовић за, Димитрије Илићановић за, Димитрије Ћирковић за, Доброслав Ружић за, Драгиша Станојевић за, Драгољуб С. Илић за, Ђока Анђелковић за, Ђорђе Брачинац за, Живко Малопарац за, Илија Мојић за, Јован Милић за, Јован Николић за, Јованча Стојановић за, Јоксим Павловић за, Јоца Ж. Јовановић за, Коста Динић за, Коста Јуришић за, Коста Таушановић за, Лазар Илић за, Лазар Миловановић за, Лука Лазаревић за, Љуба Јоксимовић за, Љубомир Ћирић за, Мата Радојковић за, Мика Спасојевић за, Милан Глигоријевић за, Милан Ђурић за, Милојко Лешјанин за, Милош Обркнежевић за, Милош Марковић за, Милун Миљковић за, Милутин Гарашанин за, Михајло Веселиновић за, Михајло Поповић за, Михајло Ристић за, Младен Марковић за, Милан Поповић за, Никола Ристић за, Новак Милошевић за, Павле Станковић за, Пера Велимировић за, Пера Максимовић за, Раде Протић за, Радисав Митровић за, Радоје Костић за, Ранко Петровић за, Раша Нинић за, Риста С. Поповић за, Савко Бусић за, Сима Костић за, Станко Петровић за, Станоје Нешић за, Станоје Вукчевић за, Станча Виденовић за, Стеван Миљковић за, Стеван Нешић за, Сава Величковић за, Таса Вукосављевић за Таса Ђикић за, Тодор Радовановић за, Трифун Милојевић за, Урош Вукићевић за, Филип Милојевић за, Павле Вуковић за, Ђурђе Ђоровић за, Живко Радосављевић за, Јован Пошавић за.

Потпредседник — Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 84 посланика, и сви су гласали за закон.

Према томе целокупан је закон о попису становништва и домаће стоке примљен.

Готов је и извештај одбора о пословном реду у Државном Савету. Молим да се прочита сада, како би сутра могао доћи на дневни ред.

Изв. Вит. Младеновић чита:

ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА

о

пројекту закона „о пословном реду Државног Савета"

Одбор је прегледао поменути пројекат закона и част му је поднети следећи извештај:

Код чл. 1. да се стави место речи на „састанку" у „седници". Чланови 2., 3., 4., 5., 6., и 7. примљени су по пројекту.

У чл. 8. а у тачци првој да се изостави од четврте врсте до краја. И место тог да дође: „Од 2—3 члана". Избор чланова ових секција врши се коцком. Коцке се извлаче у потпуној седници Савета.

У другој тачци овог члана да се изостави реч „потпредседник".

Трећа тачка овог члана место две прве и по врсте да се каже: „Државни се Савет распоређује у секције", остало од речи „два пут...." по пројекту.

Чл. 9. по пројекту, но само члану 9. додати: „Овај се распоред има извршити одмах или најдаље за три дана од дана пријема акта".

Чл. 10. по пројекту, само чл. 10. на крају прве тачке додати: „Но то мишљење секције или одбора мора се донети за 10 дана, а саветски закључци за 15 дана од дана пријема предмета на саветовање".

Чланови 12. и 13. примљени су по пројекту.

Код чл. 14. друга тачка да се изостави.

Чланови 15., 16., 17. и 18. примљени су по пројекту; код чл. 19. да се дода на крају још једна врста, која да гласи: „Уздржавања од гласања не може бити".

Чланови 20., 21., 22. и 23. примљени су по пројекту.

Место чл. 24. одбор је мишљења да треба усвојити следећу редакцију:

„Кад се о каквом предлогу или предмету гласа у целини, сви ће присутни саветници гласати лично — поименце — па макар се предлог или предмет усвојио једногласно или већином гласова. Ток гласања бележи се у записник".

Чланови: 25., 26., 27., 28. и 29. усвојени су по пројекту.

Код чл. 30. место речи „15" да стоји „10", остало по пројекту.

Чл. 31. по пројекту; а код чл. 32. да се уметне у трећој врсти реч „Савет" код речи „њима", а у четвртој врсти истог чл. реч „влада" да се изостави.

Чл. 33 по пројекту; а код чл. 34. да се дода у другој врсти после речи руководити: „потпредседник или ако овај није дошао у одбор". Остало по редакцији.

Чл. 35. усвојен по пројекту.

Код чл. 36. да се дода на крају треће тачке иза речи „саветнике" и реч „све".

Код чл. 37. да се изоставе у трећој тачци другој врсти речи: „ако ко од саветника захте". Остало по пројекту.

Чл. 38. усвојен је по пројекту.

Код чл. 39. да се дода у првој тачци седмој врсти: „Савет ће то мишљење послати као своје. И више о том предмету не може Савет већати".

Остало у овом члану изостављ се.

Код чл. 40. да се на крају дода: „Но с тим, да мишљење саветско о предлозима народних посланика буде донесено у року од 15 дана од дана пријема".

Чл. 41. усвојен по пројекту.

Код чл. 42. да се дода: „Но за предлоге народних посланика решава Скупштина о продужењу".

Чланови: 43., 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50., 51., 52. и 53. усвојени су по пројекту.

Код чл. 54. да се додају у трећој врсти после речи „примљено" речи: „одлука окружног одбора постаје извршна, а акта се враћају томе одбору".

Чланови 55., 56., 57. и 58. примљени су по пројекту.

Код чл. 59. да се дода на крају: „о чему се извештава жалилац".

Чланови 60., 61., 62., 63., 64., 65. и 66. примљени су по пројекту; а после чл. 66. да се дода нов члан као члан 67., који да гласи:

„Сваки распис или наредба владе, или њених појединих чланова, којима се у живот уводи или примењује какав закон или законита наредба, издаје се у споразуму са Државним Саветом".

Код чл. 75. пројекта, а 76. одборског мишљења, да се у другој врсти после речи „случај" додају речи: „из чл. 74. овог закона".

Чланови: 77., 78., 79., 80., 81., 82., 83., 84., 85., 86., 87. и 88. примљени су по пројекту, као и чланови: 90., 91., 92., 93., 94. и 95.

Код члана 89. пројекта треба додати у петој врсти, одмах после свршене заграде, речи: чл. 9. закона о производњи, продаји, потрошњи и увозу барута и осталих распрскавајућих смеса од 18. Априла 1890 год.

Код чл. 95. пројекта, а 96. по одборском мишљењу, треба додати у првој врсти овог члана речи: „овог закона".

Чланови: 96., 97., 100. и 101. пројекта примљени су без измене. А за чланове: 98. и 99. пројекта одбор је мишљења да их треба изоставити.

На изостављање члана 98. и 99. није пристао надлежни министар.

WWW.UNILIB.RS

Одбору је част поднети овај извештај Народној Скупштини, да ове измене и допуне узме у оцену и да их изволи усвојити.

ИЗВЕСТИЛАЦ,
В. Младеновић

ЗА ПРЕДСЕДНИКА ОДБОРА,
Станко М. Петровић

ЧЛАНОВИ:

В. Ћирковић, Мата Максимовић, Радомир Протић.

Примедба; Г. Милојко Лешјанин, председник овога одбора, учествовао је само у једној седници, а г. Сретен Гогић, члан одбора, није долазио у седнице због болести.

Потпредседник — Изволите чути извештај одбора за преглед посланичких предлога.

Изв. Ранко Петровић чита:

Народној Скупштини
ИЗВЕШТАЈ
Одбора за преглед и оцену посланичких предлога

На своме састанку 29 новембра ове године претресао је одбор за преглед и оцену посланичких предлога, ове предлоге:

1. Предлог Мијаила Ристића и још 37 посланика: о допуни члану 33-ем „закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља" од 30 марта 1881 год. који је Народна Скупштина огласила као хитан. Допуна поменутоме члану има намеру да се ни у коме случају не може стално забранити продаја и ношња пресних опанака.

Пошто је овај предлог написан у облику у коме се подносе законски предлози, то је одбор већином гласова нашао, да се о овоме предлогу на основу 75 члана закона о пословном реду може решавати у Народној Скупштини, те има част предложити, да се предлог посланика Мијаила Ристића и другова упути Државном Савету на расматрање.

О овоме предлогу има одвојено мњење тројице одборника.

2. Претресао је одбор даље предлог посланика Томе Бојичића, о изменама у „закону о таксама." Овим предлогом, ма да је он написан у облику у коме се доносе законски предлози, иде се на смањивање и државних и општинских прихода, а ништа се не доноси чиме би се ово смањивање накнадило. С тога дакле што овај предлог не обећава користи, одбор је већином гласова решио да се преко овога предлога пређе на дневни ред, па то има част предложити и Народној Скупштини.

И о овоме предлогу има одвојено мњење.

3. Расмотрио је одбор и предлог посланика Јоце Ж. Јовановића и још петорице другова о томе: да се вотира потребна сума за подизање нове зграде скупштинске. Ма да је одбор сагласан у томе: да би и углед представничког дома народног, као и здравствене потребе, исто, као и потребе простора изискивале меру, која се предлогом жели предузети, али по што одбор за сада не увиђа буџетске могућности, за извођење намере предлога, то на основу чл. 75 зак. о пословном реду, има част предложити Народној Скупштини да преко предлога посланика Јоце Ж. Јовановића и другова пређе на дневни ред.

4. На послетку одбор је ценио и предлог посланика Стојана Рибарца и Живана Живановића о томе: да се дирекција државних железница премести из Београда у Ниш.

По што овај предлог није написан у облику, у коме се подносе законски предлози, то је овај одбор нашао да се на основу чл. 75 закона о пословном реду пређе преко предлога посланика Стојана Рибарца и Живана Живановића на дневни ред, то има част ово предложити Народној Скупштини.

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
Мил. Ђ. Ђурић

ИЗВЕСТИЛАЦ
Ранко Петровић

ЧЛАНОВИ ОДБОРА:

Ђока Ж. Брачинац, Ђ. П. Ђорђевић, Жив А. Радосављевић, Младен Марковић, Др. Д. Станојевић, Новак Милошевић.

Потпредседник — Оба прочитана извештаја биће сутра на дневном реду, пошто се претходно сврши друго читање предлога закона за повластицу г. А. В. Маршалу о клању свиња и преради свињских продуката по систему америчком и пројект закона за измену закона о повластицама српском бродарском друштву.

Данашњу седницу закључујем, а за сутра заказујем састанак у 9 часова пре подне.

Молим чланове одбора да изволе доћи после подне да продуже рад.

Састанак је трајао до 12 и по час. по подне

---

23 САСТАНАК

5 децембра 1890 год. у Београду.

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК
Паја Вуковић

СЕКРЕТАР
Др. Станојло Вукчевић

ПОЧЕТАК У $9^1/_2$ ЧАСОВА ПРЕ ПОДНЕ

Присуствовала су сва г. г. министри.

Потпредседник — Отварам 23 састанак. Изволите чути протокол 22 редовног састанка.

Секретар Др. Станојло Вукчевић прочита поменути протокол.

Потпредседник — Има ли ко од г. г. посланика да примети што на састав протокола? Пошто се нико не јавља за реч, то стављам на гласање: Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволите чути молбе и жалбе које су дошле Скупштини.

Секретар Др. Станојло Вукчевић чита:

„Друштво Св. Саве", моли за бесплатно штампање својих издања.

Андрија Перковић из Прокупља, моли за државну помоћ.

Суд општине дојанске, моли да се пошље комисија ради премеравања земљишта.

Суд општине доњо-краваричке, моли за исплату реквизиције.

Ана Васић из Липолиста, у ср. мачванском, окр. подрињском, моли за државну помоћ.

Механџије и кавеџије из Лесковца, моле за укинуће акциза и друге неке олакшице.

Милован Јоксимовић, из Самаила окр. рудничког, моли да му село плати што је покрађен.

Грађани из Ивањице моле, да се не забрањује продаја пресних опанака.

Суд општине доњо-краваричке моли, да се настави и доврши грађење пута Чачак — Ариље — Пожега

Сељани села Топлана у окр врањском, моле да им се земљиште поново премери и класификује.

Сељани из Великога Крчимира, у ср. заплањском окр. топличком, моле да им се према новом премеру земљишта одреди пореза.

Зафир Поповић из Ниша, моли за државну помоћ.

Вуле Костић учитељ из Божевца, моли да му се уваже навесне године у служби учитељској.

Потпредседник — Све прочитане молбе и жалбе биће упућене надлежном одбору.

Част ми је саопштити Скупштини, да сам дао пето-дневно одсуство г. Љуби Новаковићу због неког хитног посла.

Изволите чути два предлога посланичка.

WWW.UNILIB.RS

Секретар Др. Станојло Вукчевић чита:

ПРЕДЛОГ
Народној Скупштини.

Још 1886 год канцеларија среза орашког у подунавском округу укинута је у интересу „штедње". Административном поделом земље иста канцеларија није обновљена, те тако је остало да сада у срезу смедеревском има преко 10.000, а у срезу јасеничком преко 12.000 глава пореских

Грандијозност ових срезова, нарочито јасеничког, учинила је да су због претрпаности управо редовни државни послови стали, а о приватним и да не говоримо. У том срезу има државне порезе неповађене до *близу пола милиона;* тамо стоје од више година непрегледани општински и порески рачуни; у том срезу по 10 година стоји хрпа судских пресуда неизвршених, а томе треба додати још и то, да несвршена акта бившег среза орашког леже још и неразвезана; при канцеларији среза јасеничког има пет чиновника, и опет нису у стању само дневне послове свршавати, већ грађани често у Паланци ноћивају или по 3—4 пута за једну ствар долазе.

Огромно велика зграда у Орашју пропада празна, а у Паланци нема сала где да се смести истражни судија.

Да би се олакшало државним и народним пословима и да би они узели правилан ток, налазим се побуђен предложити Народној Скупштини да се опет установи срез орашки. Овај би се срез могао установити без икаквог државног трошка, јер би се узели чиновници из канцеларија среза смедеревског и јасеничког, и тако би се олакшало и држави и народу.

Из тих побуда предлажем следеће:

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ
у
закону о административној подели Краљевине Србије

У члану другом, одељку IX после „7 смедеревски (Смедерево)", додати:

„8 Орашки (В. Орашје)".

У члану трећем одељку IX подунавски округ, а из *3. јасенички срез (Паланка),* — избрисати:

5 Велико Орашје, 6 Трновча, 7 Велика Плана, 10 Мала Плана, 14 Крњево, 16 Марковац, 18 Радовање, 19 Ракинац, 23 Нови Адибеговац, 24 Стари Адибеговац.

У истом члану и одељку, а из 7. смедеревски срез (Смедерево), — избрисати:

13 Лозовик, 16 Милошевац, 21 Сараорци.

А у истом члану и одељку на крају IX одељка додати:

8 Орашки срез (В. Орашје). 1 Велика Плана, 2 Велико Орашје, 3 Крњево, 4 Лозовик, 5 Мала Плана, 6 Марковац, 7 Милошевац, 8 Нови Адибеговац, 9 Радовање, 10 Ракинац, 11 Сараорци, 12 Стари Адибеговац, 13 Трновча.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише.

ПРЕДЛАГАЧ:

Јоксим Павловић,
НАРОДНИ ПОСЛАНИК.

ПРЕДЛОГ
Народној Скупштини

Бивши срез В. Орашки у округу смедеревском, пређе, а сада у подунавском, укинут је 1887 године и придодат срезу јасеничком у Паланку, под видом штедње.

Од дана укинућа овог среза, па све до сада, народ истог среза ни уколико није могао увидети да има олакшицу, но шта више све веће терете; а поред тога три велике оскудице у свима својим потребама, па како народ тако исто и држава, јер садањи јасенички коме је придодат укинути срез орашки, постао је знатно велики, тако, да због своје величине он даје посла државној власти, која није у стању одговорити свом позиву, како народном тако и државном.

Како поменути срез, тако исто и срез смедеревски у Смедереву, коме су придодате три највеће општине из укинутог орашког среза, а то су: сараорска, лозовичка и милошевачка.

С тога сам се нашао побуђен, а у интересу грађана старог орашког среза, као и државног, да предложим Народној Скупштини:

Да се срез В. Орашки поново установи с канцеларијом у В. Орашју, као што је и пре било, јер тим повратком државни буџет неће ни уколико бити оптерећен, а много ће допринети користи, како народу тако и држави, због скраћеног и олакшаног пута и бржог вршења њихових потреба, која су свима грађанима неопходно потребна на и самој држави.

Услов за поново установљавање поменутог среза врло је повољан, пошто у Орашју постоји колосално здање, нарочито за то спремљено и удешено са свима удобностима која су потребна за одржавање тог среза.

Не одобрити овако праведно тражење, значило би ићи на штету народну и државну, а народ има права надати се и очекивати да Народна Скупштина то неће учинити.

4 децембра 1890. год.

у Београду.

Сава Величковић,
НАР. ПОСЛАНИК.

Потпредседник — Оба ова предлога биће упућена одбору за преглед предлога посланичких.

Част ми је саопштити Скупштини, да је дошао са одсуства посланик Стојан Станковић.

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду друго читање предлога законског о повластици г. А. В. Маршалу за клање свиња и прерађивање свињског меса. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Известилац Др. Лаза Илић чита чл. I (стр. 125 и 126).

Потпредседник — Нико се не јавља за реч, стављам на гласање: ко је за то, да се прими први члан, нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе).

Известилац Др. Лаза Илић чита чл. II.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за то, да се прочитани чл. 2 прими, нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе).

Известилац Др. Лаза Илић чита чл. III.

Коста Јуришић — Ја мислим да је ово врло малена кауција према величини предузећа и према важности његовој за нашу привреду. Где се са милијонима обрће, ту је врло малена кауција од 25.000 динара. Он положи ту кауцију и нама баци грану ма пут, те за две године не можемо на томе послу ништа радити, а нама је животна потреба да имамо овако што спремљено за потрошњу наших свиња, да нас не би уцењивала Аустрија при уговору трговинском, који је скоро на истеку. Ја мислим да треба порадити да се већа кауција тражи од овог повластичара.

Михајило Поповић — И сам мислим да је кауција врло малена. Изгледа ми, да су овде далеко више заступљени интереси његови, него интереси наши. Ја ћу да вам наведем само овај случај, који може врло лако да наступи. Овај човек после извесног времена даје кауцију 10.000 динара. Кад наступи такво време за нашу трговину да нам је извоз наших свиња немогућ, онда смо ми принуђени да само томе човеку дајемо наше свиње, и тај човек стоји у таквој згодној прилици, да он, испод оне пијачне европске цене, може да добије по дукат јевтиније на комад, те тако може да добије 1,200.000 динара на 100.000 ком. свиња у таквој неповољној прилици за наш народ.

Други је случај, да је тражња наших свиња на страној пијаци далеко већа, те према томе да им је и цена боља, тако да он нема рачуна, да свих 100.000 комада свиња овде купи. Лепо. Шта он сад има да рачуна. Ако би наступио онај слу-

чај, који је за наш народ од штете, т. ј. кад он своје свиње не може да извози на страну, онда ће тај човек узимати свиње по што хоће, и по рачуну, који је јасан, он ће добити у најмању руку 1,200.000 дин. Наступи ли онај други случај, кад наше свиње имају добру цену на страни, те он нема рачуна да их по то плаћа, онда ће он дићи руке од концесије и изгубиће само 10.000 дин.

Овај је пример тако убедљив, да држим да је излишно доказивати како је ово кауција врло мала и како су концесијом у том погледу заступљени његови интереси а не интереси нашега народа. С тога ако хоћемо веће користи за наш народ, у погледу потрошње свиња ја мислим да треба тражити већу кауцију него што је. Ја тражим десет посланика да ме потпомогну. (Устаје више од 10).

Министар нар. привреде К. Таушановић — Ја нисам био у почетку овде те нисам чуо цео говор г. предговорника, али изгледа ми као да се он боји, да ће овај концесионар напустити свој посао ако му са не буде рентирао.

Господа, која тако мисле, забораваљају да се овај концесионар обвезује, да прерађује 400.000 ком. домаћих свиња, а да би то могао учинити, он мора претходно подићи фабрику, која ће коштати у најмању руку милион дин. Ако господа мисле да ће неко сазидати овако скупоцену зграду, па да у њој ништа не ради или ради, али врло мало, онда је то друга ствар, Но ја то мишљење не делим, и на против држим да зграда, која буде сазидана, може нам послужити као најбоља гаранција да ће се у истини радити на преради свиња и свињских продуката. Кад би концесионар могао да употреби зграду и за какав други посао, онда би се још могла поклонити пажња ликовој зебњи, онда би се могло веровати, да ће се концесионар решити да изгуби оних 10.000 дин. кауције, те да избегне већу штету. Али ваља имати на уму, да ће се зграда зидати *само за кланицу* и оно се не може за друго што употребљавати. У њој ће бити машинерије искључиво за прераду свињског меса, а вредност те машинерије биће неколико стотина хиљада динара. У томе је дакле гаранција за нас.

Михајило Поповић — Г. министар каже да ћемо имати довољну гаранцију за испуњење уговора од стране концесионара у томе, што ће он уложити велики капитал у саме зграде.

Ја не мислим тако. Напоменуо сам тамо пре случај, у коме концесионар може имати рачуна да се држи концесије а у коме не. Ма да ће зграде коштати доста, опет оне неће бити толико скупе, колико би изнела штета, кад би концесионар куповао свиње и у приликама неповољним за њега. Он ће поуздано претпоставити губитак од 10 хиљада ономе од милијона, тим пре кад зграде његове нису у опасности. Концесионар може изгубити повластицу, али он може рачунати, да ће је после њега добити други, и да ће му тај откупити зграде по вредности. У осталом и на згради не ће изгубити, јер му је сва јапија дата бесплатно.

С тога дакле што мислим да ће и он имати рачуна да да већу кауцију, која иде у прилог обезбеђења наше производње, ја вас молим, да не дате да остане овако мала кауција, већ да је повисите.

Риста Поповић — Поред ових гаранција, које је напоменуо г. министар, и које се састоје у томе, што, концесионар улаже велики капитал у подизање зграда, има још једна друга гаранција за неше произвођаче у томе, што, докле год постоји таква једна фабрика, која може да прерађује једну извесну количину свиња у нашој земљи, дотле нема велике опасности, да ће неко из ината да нам затвара границу, знајући да ми имамо могућности, да се помогнемо у нашој земљи. У том случају неће нам сметати ништа да своје продукте извозимо напоље, ако овај концесионар не буде солидан. Узмимо случај летошње забране свиња у Аустро-Угарску. Наводило се да је то учињено из санитетских побуда, и ако наше свиње нису биле болесне. Тога у будуће већ неће моћи да буде, јер зна, да ћемо ми моћи да извозимо наше свиње на другу страну као прерађевину, Поред оних других гаранција које он залаже у грађевинама, које ће коштати тако скупо, ми имамо велике гаранције и у томе што имамо такву фабрику, и тако неће бити никаквих забрана, док постоји фабрика.

Свакојако и ако је мала кауција од 25000 дин. велики је капитал, који се залаже у зграде и фабрику, и ако он не испуни услове, губи право на концесију, а зграде ће му остати бескорисне. И он, разуме се, без велике нужде неће наићи на такав корак. Стоји гаранција да нам нико не прави инат јер имамо могућности, да се у својој земљи помогнемо. Разуме се боље би било кад би кауција била већа, али и при овој кауцији неће доћи до тога, што мисли г. Михајило.

Ђока Анђелковић — Што се тиче овога што је напоменуо г. Мијајло Поповић да треба кауцију повећати, ја се слажем са његовим мишљењем, то тим пре што се њему дају гаранције на случај ако наша производња почиње да посрће. У том случају и због тога ја држим да би требало повећати кауцију и не треба се дати обманути, јер у поновљеним и учестаним случајевима он може мање изгубити, а народ далеко више. Дакле с тог гледишта са свим је оправдано да се кауција повећа, и тражим да се она и повећа као јача гаранција за обезбеђење овога рада, тим пре, што ја нигде не нађох у овоме пројекту да повластичар гарантује сем кауције још и својом зградом коју подиже за фабрику.

Витом. Младеновић — Кад буде дошао предмет какве друге концесије на решавање мож'да би био мишљења да је треба што више отежати; али пошто ова концесија има за предмет прерађивање главних продуктата наше сирове производње, то не могу да се сложим са неким предговорницима, да ову концесију треба ограничити, тим пре, што смо ми дали концесије једном концесионару да доноси сировине, којих код нас има у изобиљу, и да не плаћају порезу ни царину на сировине, које са стране доносе да их овде прерађује. Дакле ову не треба отежавати, што има да прерађује наш најглавнији сиров продукат.

Јоца Ж. Јовановић — За подизање једне овакве фабрике за прерађевину свиња, држава српска не само што треба да да концесију, по којој се она не излаже никаквим издатцима, него би требала да такву концесију повчано потпомогне да се једна таква фабрика подигне. Господо, све што имамо да извозимо, и што нам прави тешкоће при закључивању уговора, то су свиње и стока, других производа нема, то су једина два продукта које земља производи, и кад постигнемо то, кад се осигурамо да их можемо извозити другим путем, онда ћемо моћи и корисне трговачке уговоре закључивати. У интересу, дакле, наше привреде и производње, требала би државна каса да изда и 100 и 200 хиљада динара да се подигне оваква једна фабрика (одобравање). Ја не само мислим да треба пристати на концесију него бих гласао, кад би се за то појавило мишљење, да се помогне државним буџетом подизање овакве фабрике; и с тога не само да нисам за бтежавање него молим г. министра да похита те да она што пре буде готова. (Чује се да се реши).

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши. (Јесте). Ко је за то да се реши нека седи, а ко је противан нека устане, (сви седе). Претрес је свршен. Још имају да говоре Јован Милић и Мика Спасојевић.

Јован Милић — Не би имао против ове концесије да говорим, само бих хтео да приметим на право које је дато повластицом на сечење шуме, као што смо дали лане и ономе у Алексинцу. Буни ме и ово што ми њему дајемо Србију за 30 година (чује се за 10) па ме стра да за то време не повата гору па да оде.

Мика Спасојевић — Ја сам и при првом читању ове повластице био противан. Сад чујем мишљење г. Ј. Јовановића да би требала држава да потпомогне ову ствар. Као што сам и први пут рекао и сад кажем, да код нас већ постоји једна кланица, и ако би као што каже г. Јоца требало потпомоћи ову ствар, ја мислим да би се требао потпомоћи Дрино-Савски крај који не само да има доста свиња него има и кукуруза а нарочито подрински крај. Ја држим дакле да би боље било дати повластицу Маршалу кад већ постоји једна фабрика, него да би држава требала да подигне фабрику у Дрино-Савском крају. То сам имао да кажем.

Известилац Лаза Илић — При првом читању ове повластице Народна Скупштина, како с једне тако и с друге стране, како из већине тако и из мањине, изјаснила се једнодушно да је ова повластица корисна и добра. Сада ме изненађује што извесна господа из већине хоће да нађу мане и да огласе како ова повластица није толико у интересу наше производње колико у интересу фабриканта. Као разлог наводе кауцију.

Господо, прво не стоји оно што је Коста Јуришић рекао да ће посао да отпочне тек после две године; него подизање фабрике као што гласи члан II, има да се почне у року од 9 месеци а рад после 2 године. Та ће фабрика да кошта огромне суме. Каже се да ће фабрикант прегорети 10.000 дин. па да ради друкчије, и да тера свиње на друге пијаце. То није на штету нашим трговцима. Шта више њему се у чл. 13 даје олакшица извоза према југу, истоку и западу, докле у свима правцима где не би могао да конкурише нашим трговцима. Сем штајнбуршке и пештанске пијаце може се олакшицама на све друге пијаце изгонити, а олакшица му се не даје ако извози оним путем куд може конкурисати нашим трговцима. Сем тога за ове две године док не отпочне рад нека нико не мисли да ће се забранити слободна радња оној кланици која постоји у В. Плани Са тога ја мислим да се ми сада не би требали да се задржавамо код ове концесије. Према томе и према разлозима који су се чули, као што сам први пут напоменуо, и с једне и с друге стране Народне Скупштине, држим да треба да примимо ову повластицу онако исто једнодушно као што смо при првом читању учинили. Ако би се одступило од појединих чланова, као што сам то први пут напоменуо, онда би то мож'да повукло за собом повлачење целе повластице. А ја вас молим да имате ваздa на уму оне неприлике које је искусио извоз наших свиња прошле године, а то није било први пут. Они који се баве том радњом знају да смо тих неприлика имали са стране Аустро-Угарске, не само прошле године први пут, него да се то ради одавна. А ако се даље има на уму и то да ће се са оваквом радњом олакшати склапање трговачких уговора, онда и из тога разлога не треба да се задржавамо код ове концесије.

Потпредседник — Претрес је свршен, ко је за то да се прочитани члан прими, тај нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Оглашавам да је чл. III као што га је известилац прочитао, примљен.

Известилац прочита члан IV.

Младен Марковић — Мени се господо чини да овај члан није потпун, јер овде није одређена тежина свиња, које повластичар има да коље. Ако се овако остави, онда може клати место свиња прасад.

Потпредседник — Претрес је свршен. Примали скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан V.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан VI.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан VII.

Раша Нинић — Ја сам и на првом читању био против овог члана. Ја нисам против ове повластице, јер је она корисна за целу државу, но сам противан овоме члану, који даје повластичару право да може сећи шуму бесплатно. То не могу да дозволим, јер ми немамо довољно шуме и треба да је гајимо, а не упропашћујемо.

Известилац Л. Илић — Г. посланик Раша Нинић и при првом читању, а и сад при другом изјављује бојазан да ће наше шуме да се затиру и секу. Ја на провом читању нисам могао да му напоменем да се грађа може сећи само за зграде, дакле, он ће сећи шуму само за фабрику. Како ће он то морати да прави за девет месеци, то је свакоме јасно да он неће ни моћи сећи грађу сад и употребити је за грађење своје фабрике. Међутим кад се узме на ум да ће овај човек морати да набавља много судова, буради за смештај своје прерађевине, онда ће он с тиме да потпомогне и наше качарство и баш ће тиме да се уздигне и унапреди та грана наших заната. А за фабрику он ће тако мало потребовати грађе, да то неће бити осетно по наше шуме, а можда неће ни сећи грађу.

Сем тога имам да напоменем и изјавим своје мишљење, да у фабрику и фабричне зграде не могу да се урачунају обори, које повластичар има да подигне и кад је то тако, онда ће он врло мало грађе употребити и тим се неће оштетити наше шуме.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ко је за то да се прочитани члан прими, тај нека седи; а ко је против, тај нека устане? (већина седи).

Оглашујем, да је Скупштина примила прочитан члан.

Известилац прочита члан VIII.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан IX.

Потпредседник — Примали Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан X.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан XI.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан XII.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XIII.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан XIV.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима).

Известилац прочита члан XV.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XVI.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XVII.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XVIII.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XIX.

Потпредседник — Прила ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XX.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XXI.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XXII.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани члан? (Прима)

Известилац прочита члан XXIII.

Потпредседник — Овде нема шта да се решава.

Известилац прочита закључак и изјаву г. Маршала.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитану тачку? (Прима)

Оглашујем, да је примљен цео закон и на другом читању. Сад приступамо поименичном гласању. Ко је за то да се ова повластица прими у целини тај ће казати *за;* а ко је против ове повластице, тај ће казати *против*. Настаје гласање.

Секретар прозива:

Алекса Ратарац за, Андра Љубичић за, Анта Рајичић за, Арса Дреновац за, Арсеније Прокопијевић за, Арсеније Ирић за, Атанасије Вучковић за, Алимпије Васиљевић за, Аврам Бељић за, Богосав Поповић за, Божа Кунатровић за, Видоје Невесињац за, Витомир Младеновић за, Вића Радовановић за, Вуча Николић за, Гига Гершић за, Данило Јовановић за, Димитрије Матић за, Димитрије Ћирковић за, Доброслав Ружић за, Драгиша Станојевић против, Ђорђе Брачинац за, Ђурђе Ђоровић за, Живан Радосављевић за, Живко Малопарац за, Живан Живановић за, Илија Душманић за, Илија Мојић за, Јанча Јовановић за, Јован Јовановић за, Јован Милић за, Јован Николић за, Јован Поњавић за, Јованча Стојановић за, Јоксим Павловић за, Јоца Ж. Јовановић за, Коста Борисављевић за, Коста Влајић за, Коста Динић за, Коста Јуришић за, Коста Таушановић за, Лазар Бошковић за, Лазар Илић за, Лазар Лазаревић за, Лазар Миловановић за, Лука Лазаревић за, Љуба Јоксимовић за, Љубинко Милинковић за, Максим Сретеновић за, Марко Петровић за, Мата Максимовић за, Мата Радојковић за, Мика Спасојевић против, Милан Глигоријевић за, Милан Ђурић за, Милан Мостић за, Милојко Лешјанин за, Милош Обркнежевић за, Милош Марковић за, Милун Миљковић за, Михаило Веселиновић за, Младен Марковић за, Милан Поповић за, Новак Милошевић за, Павле Станковић за, Панта Срећковић за, Пера Велимировић за, Раде Протић за, Радисав Митровић за, Радоје Костић за, Ранко Петровић за, Ранко Тајсић за, Раша Нинић за, Риста С. Поповић за, Савко Ђусић за, Станко Петровић за, Станоје Нешић за, Станојло Вукчевић за, Станча Виденовић за, Стеван Миљковић за, Стеван Нешић за, Стеван Ристић за, Стојан Станковић за, Сава Величковић против, Таса Ђикић за, Тома Бојичић за, Трифун Милојевић за, Урош Вукићевић за, Филип Милојевић за и Павле Вуковић за.

После гласања

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 90 посланика и то гласало је 87 *за* а *против* 3 посланика.

Према томе објављујем да је ова повластица А. В. Маршалу примљена и у поименичном гласању. —

Сад је на реду друго читање измене у повластици српско-народском друштву.

Известилац Лаза Илић чита измену у чл. 3 у повластици срп. народског друштва (стр. 127).

Потпредседник — Пошто се нико не јавља за реч, то стављам на гласање: ко је за измену нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе).

Сад приступамо поименичном гласању. Изволте г. секретару прозивати.

Секретар прозива:

Андра Љубичић за, Арсеније Ирић за, Алекса Ратарац за, Анта Рајичић за, Арса Дреновац за, Арсеније Прокопијевић за, Алимпије Васиљевић за, Аврам Бељић за, Богосав Поповић за, Божа Кунатровић за, Видоје Невесињац за, Витомир Младеновић за, Вића Радовановић за, Влајко Тадић за, Војин Ћирковић за, Вуча Николић за, Гига Гершић за, Данило Јовановић за, Димитрије Ћирковић за, Драгиша Станојевић за, Ђорђе Брачинац за, Ђурђе Ђоровић за, Живко Малопарац за, Живан Живановић за, Илија Душманић за, Илија Мојић за, Јанча Јовановић за, Јован Јовановић за, Јован Николић за, Јован Поњавић за, Јованча Стојановић за, Јоксим Павловић за, Јоца Ж. Јовановић за, Коста Борисављевић за, Коста Влајић за, Коста Динић за, Коста Јуришић за, Коста Таушановић за, Лазар Бошковић за, Лазар Илић за, Лазар Лазаревић за, Лазар Миловановић за, Љуба Јоксимовић за, Љуба Новаковић за, Љубинко Милинковић за, Максим Сретеновић за, Марко Петровић за, Мата Максимовић за, Мика Спасојевић за, Милан Глигоријевић за, Милан Ђурић за, Милојко Лешјанин за, Милош Обркнежевић за, Милош Марковић за, Милун Миљковић за, Михаило Веселиновић за, Младен Марковић за, Милан Поповић за, Новак Милошевић за, Павле Станковић за, Пантелија Срећковић за, Пера Велимировић за, Раде Протић за, Радисав Митровић за, Ранко Петровић за, Ранко Тајсић за, Раша Нинић за, Риста Поповић за, Савко Ђусић за, Лука Лазарезић за, Сима Костић за, Станко Петровић за, Станоје Нешић за, Станојло Вукчевић за, Станча Виденовић за, Стеван Миљковић за, Стеван Нешић за, Стеван Ристић за, Стојан Станковић за, Сава Величковић за, Таса Ђикић за, Тодор Радовановић за, Тома Јовановић за, Трифун Милојевић за, Урош Вукићевић за, Филип Милојевић за, Павле Вуковић за.

После гласања.

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 86 посланика и сви су гласали за измену. И тако је ова измена у повластици српског народског друштва на другом читању усвојена.

Сад је на реду читање извештаја одбора за преглед посланичких предлога. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Известилац Ранко Петровић прочита извештај о предлогу Михајла Ристића и другова, који предлаже допуну чл. 33 закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља од 30 марта 1881 год., да се не може стално забранити продаја и ношња пресних опанака (види стр. 153).

Ђока Брачинац — Ову допуну Михајла Ристића и Скупштина је усвојила као врло хитан предлог и треба да се упути Државном Савету. Ја мислим да по самом Уставу, члану 145 влада има права да одреди један рок, за који рок би имао овај предлог да се реши. Пошто је овај предлог врло хитан а и близу је 1 јануар 1891 године, то мислим да би тај рок био довољан од 3 дана. Молим 10 посланика да ме у овом предлогу потпомогну. (Потпомажу га).

Стојан Станковић — То исто хтео сам и ја да кажем, да је предлог врло хитан и да се одреди рок за решење тога предлога 3 дана.

Риста Поповић — Мени се чини да има један члан по коме се Савету не може одређивати рок да донесе своје мишљење о једном закону или предлогу, јер Савет може и да не одговори, и у том случају сама Скупштина о томе решава без мишљења Држав. Савета.

Потпредседник — Дозволите ми, господо, да и ја кажем неколико речи. Ја мислим да је и сувише кратак рок остављен Држав. Савету да по овој ствари донесе своје мишљење, с тога држим да ваља да оставимо рок за ову ствар од 5 дана. (Добро је; — дбста је рок од три дана).

Ја ћу онда ставити на решење Скупштини прво предлог г. Ђоке Брачинца, да се Савету остави рок од 3 дана, да по овој ствари донесе своје мишљење. Ко је за то нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи).

Дакле усвојен је предлог г. Брачинца, по коме се оставља рок од 3 дана.

Изволте даље.

Известилац Ранко Петровић прочита извештај одборски о предлогу Томе Бојичића (стр. 153).

Потпредседник — Нико се не јавља за реч. Стављам на гласање. Ко је за одборско мишљење нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је одборско мишљење по овом предлогу усвојено од стране Скупштине.

Известилац Ранко Петровић прочита мишљење о предлогу Јоце Јовановића, који предлаже да се сагради нова скупштинска зграда (стр. 153).

Јоца Ж. Јовановић — Господо! И сам одбор мислио је да је предлог умесан и да треба о њему већати, но донео је своје мишљење из разлога са данашњег финансијског стања те да се сад скупштинска зграда не може подићи. Ја би молио да овај предлог оде финансијском одбору, где ћу ја из-

нети потанко моје мишљење по овом предлогу и да докажем, да се ова зграда може подићи без икаквих финансијских тешкоћа. Молим 10 посланика, да се овај предлог упути финансијском одбору. (Помажу га).

Ђока Брачинац — Ја мислим да по чл. 75 пословника овај предлог не може се упућивати финансијском одбору него само одбору за преглед посланичких предлога, а г. Јоца ако хоће да га брани и да се о њему решава, то нека се упути на мишљење Државном Савету па тек онда одбору финансиском.

Витомир Младеновић — То исто хтео сам да кажем што рече Брачинац, да се о овоме предмету не може решавати док не иде савету. Сад се може решавати ће ли Скупштина да реши да се овај предлог упути Државном Савету или не. То је правилно мишљење и правилан пут у поступању скупштине при оваким решењима одборским.

Риста Поповић — Ми имамо прво да решимо, је ли овај одборски реферат умесан или не, а о самом предлогу не можемо дебатовати јер то по пословнику не може да буде. Г. Јоца предлаже да се његов предлог узме у претрес и иде оним процесом као што иду обично предлози посланика, па ако Скупштина нађе да нема места његовом предлогу нека се одбаци. Решење је одборско да се преко њега пређе на дневни ред, дакле, да се не узима у претрес, а то је неумесно.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ја ћу ставити прво предлог г. Јоце Ж. Јовановића, (Чује се: треба ставити прво извештај одборски. (Жагор).

Јоца Ж. Јовановић — Молим вас, господо, ја сам отпоч напоменуо, да би требало упутити ову ствар финансијском одбору, те да тамо покажем начин на који мислим, да се може подићи ова зграда. Но пошто сад мислим да је већина мишљења, да се реши о томе, да ли да се прими одборско мишљење или мој малопређашњи предлог, то ја сматрам за потребно да објасним то, што сам мало пре навео, да би објаснио финансијском одбору.

Ја мислим да ми можемо не оптеретивши буџет одредити једну цифру од 100 000 динара сваке године, те да у течају пет година будемо имали већ озидану зграду, која не би коштала скупље од 500.000 динара. За ту суму могли би подићи врло добру и лепу зграду, која ће одговарати својој потреби. Ја вам могу казати и то. да народна банка није утрошила више од 500.000 динара у коју суму има се рачунати и купљени плац од 100.000 динара. Дакле, она сума од 100.500 динара која би се сваке године унела у буџет имала би да служи као неки ануитет за исплату рада око подизања скупштинске зграде, тако би у року од 5 година била потпуно исплаћена.

Овако верујте, господо, да нећемо доћи до скупштинске зграде још за 10 година, а ви сви осећате потребу да имамо такву једну зграду, која би представљала и достојанство саме наше државе и која би била подеснија не само за наш рад, већи за само наше здравље, јер као што знате половина посланика лане се разболело од инфуленције, што ова зграда није удешена као што треба, а сем тога, ми немамо у овој згради ни довољно локала ни за одборе, а камо ли за партијске клубове за које знамо да их може бити три па с тога и потребно било, да се и три сале клупске сагради, како се не би клубови потуцали по кафанама. С тога вас молим, да примите овај предлог, те да он иде на мишљење Државном савету, па када се отуда врати, ја ћу показати одбору, коме он буде упућен, одкуда би се могла она сума од 100.000 динара унети у буџет као ануитет за скупштинске зграде, а то из дирекције жељезничке т. ј. од прихода жељезничког, из кога се може неосетно ова сума одвојити,

Сима Костић — По члану 27 пословника, овај пројект треба да иде финансијском одбору, а никако овоме одбору за преглед посланичких предлога, јер сво шта се каже у чл. 27:

Овај ће одбор остати у дужности за све време трајања сазива у којем је изабран. Сем буџета он ће још испитивати и подносити извештаје Скупштини:

1. О законским предлозима којима се траже ванредни или накнадни кредити за текућу или истеклу рачунску годину;

2. О законским предлозима чије би усвајање утицало непосредно на суму државног прихода или расхода. Кад примање таквих предлога повлачи за собом повећање расхода, буџетски одбор има дати своје мишљење само о начину како да се одговори финансијским потребама тога предлога.

3. О опште државном рачуну, који главна контрола подноси Народној Скупштини. (Чл. 182 Устава).

Овим се, дакле, предлогом иде на неки издатак из државне касе и мислим, да би правилно било да се овај предлог упути финансијском одбору. И зато ја ово и предлажем, ако има 10 посланика да ме потпомогну (потпомажу га).

Известилац Р. Петровић — Чини ми се да је мој поштовани друг, Сима Костић погрешио кад се позвао на чл. 27. пословника, по коме би имао да иде у финансијски одбор предлог посланика Јоце Ж. Јовановића. Само законски предлози т. ј. они предлози који изађу из Савета Државног и уђу у Скупштину, само ти могу се упућивати финансијском одбору.

Овај одбор за преглед посланички предлога то је цензорски одбор, који има да каже да ли да се неки предлог посланички икако пусти у прописани колосек, да ли има о неком предлогу да се икако већа у Скупштини или не.

И овај одбор имајући у виду и наше финансијско стање, и у опште могућност извођења ове потребе донео је ето оваку одлуку, да се овај предлог одбаци, а да се о њему не већа сад у Скупштини. У том смислу мислим да је одлука одбора са свим умесна и по закону.

Вића Радовановић — Морам да упозорим Скупштину на чл. 75 пословника према коме је претрес о овоме предлогу узео погрешан правац.

Господин Јоца Јовановић могао је да изнесе то своје мишљење онда, кад би тај његов предлог дошао на претрес, а сад се о њему не може водити претрес. Сад се о њему има да одлучи без претреса то, да ли се овај предлог има да упути државном савету или не. То јасно стоји у овом члану 75 пословника и онда би требало тако и радити, па тек, кад се он врати из државног савета и кад би постао законски предлог онда би се о њему могао водити претрес.

Витомир Младеновић — Ја нећу о томе више да говорим, јер и сам налазим, да не треба говорити о предлогу, да ли да се он прими или не, него хоћу да говорим о мишљењу одборске већине. Ја се потпуно слажем с мишљењем одборским, да не треба овај предлог упућивати држ. савету, него да се одбаци, јер наше финансијске прилике нису такве, да ми можемо подизати нову скупштинску зграду. Нека би здравље послужило и наше финансијске прилике дозволиле, да ми пре свега подигнемо народу какву привредну зграду — да побољшамо његово привредно стање — а за скупштинску зграду има времена ма је подигли и после 10 година. А сад према оваким финансијским приликама подизати за нас кућу а за народ ништа не привредити нема оправдања никаквог, зато сам мишљења, да се усвоји предлог одборске већине.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање: ко је за то, да се прими мишљење одборске већине нека седи, а ко је противан нека устане? (Велика већина седи).

Оглашујем да је усвојено мишљење одборске већине.

Известилац Р. Петровић прочита извештај одбора о предлогу Ст. Рибарца и Живана Живановића о премештају жељезничке дирекције у Ниш.

Стојан Рибарац — Ја ћу да кажем неколико речи те да објасним ствар. Хоћу да кажем само то, да је одбор неправедно схватио наш предлог па по томе неправилно донео и решење.

Нисмо ми поднели предлог за измену каквог закона, јер нема закона, који одређује, где настава жељезничка дирекција, нити има закона о склопу жељезничког особља. Ми смо поднели предлог о томе, да се реши, где ће од сада да буде жељезничка дирекција и одбор је погрешно збркао тај појам о томе, у каквој

форми треба предлог да се напише, па с тога му је и решење неправилно.

Известилац Р. Петровић — Имам да одговорим поштованом посланику Рибарцу, да ће бркање свакојако бити у погрешном предлогу а не у одборском раду. У пословнику скупшт. говори се само о предлозима законским, који се подносе Скупштини у оном облику, какав је законом прописан. Ако је овај предлог за измену каквог закона, или ако је за увођење новога, нека каже г. предговорник; одбор заиста то није могао наћи. Али кад није ни једно ни друго, онда молим поштованог посланика, нека он именује тај случај у коме је закону и члану предвиђен и прописан; који је тај члан, који говори о решењима каково он тражи. Какав је други случај могућан овде према коме да се донесе решење одборско о оваквом предлогу, него што је одбор донео, кад су сами предлагачи назвали ову своју ствар предлогом? Предлози се доносе у онаком облику како ће се у своје време моћи и штампати и обнародовати.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање: Ко је за то да се мишљење одборско прими нека седи, ко је против нек устане? (Велика већина седи). Оглашујем да је примљено одборско мишљење.

Сад је на реду први претрес предлога законског о пословном реду Државног савета. Молим г. известиоца да прочита предлог.

Извест. В. Младеновић — (Прочита извештај одбора пројекту закона о пословном реду у Државном Савету.) Саветског мишљења овде нема, јер га није ни могло бити, пошто је ово сам савет радио.

Председник — Сад је на реду претрес овога закона у начелу Дакле је ли вољан ко о томе да говори? (Нема никог).

Пошто се нико не јавља за реч то стављам на гласање: усваја ли Скупштина овај закон у начелу? (Усваја). Изволте чути члан по члан.

Извест. Д. Младеновић — Чита чл. 1.

Мијајло Поповић — Нема сумње да се овим чланом хтело да каже то, да ће се у ових 9 чланова, који су нужни за решавање бројати и председник и потпредседник, то се види и из овога другог члана. Али то, што се хтело да каже овом реченицом, то је казато нејасно, јер кад се прочита ова реченица, онда ће се видети да се ту подразумева председник и потпредседник, да морају бити у томе броју, а то се није хтело да каже. С тога мислим да би се та мисао могла боље овако да каже: да се ту рачуна председник и потпредседник као чланови.

Извест. В. Младеновић — Ја мислим да је врло јасно казато, да Државни Савес решава кад има 9 чланова а ту се свакако подразумева и председник и потпредседник.

М. Поповић — Ја сам још унапред знао да ће за г. Витомира то бити јасно. То је јасно и за мене, јер сам у напред казао смисао тога члана. О томе шта се овим чланом хтело да каже не може бити спора, него је питање о томе да ли други ко може погрешно из овога извести С тога би ја у прилог веће јасноће молио Скупштину да ово усвоји. У осталом ја бих молио 10 посланика, којима је до веће јасноће стало, да ме у овоме потпомогну.

Ђурђе Ђоровић — По Уставу, а и по овоме закону, који се о овоме предлаже, Државни савет има да расправља питања и о изборима општинских чланова. Овде се предлаже да буде 9 чланова у Државном Савету, те да са може приступити решавању појединих питања, и ја мислим да то не би требало да буде бар у овом случају, кад су избори у неким малим местима, да о томе избору не треба да решава 9 чланова, већ 3, тим пре, што се овде траже још и неко ферије и ми то ферије не можемо дозволити. Кад би се пак примило ово да тројица могу решавати онда би тога ферија могло да буде.

Извест. В. Младеновић — Све што је г. посланик сад тражно наведено је мало доцније а и решење Савета не може да буде кад су тројица решавала, нарочито с тога што тамо има секција, којима се сваки предмет пошље на расмотрење, које после доносе своје мишљење о томе, које није обвезно за Савет. И савет има у пуној седници о томе коначно да реши.

Потпредседник — Дебата је свршена. Стављам на гласање: ко је за то да се чл. 1 прими нека седи, ко је против нека устане. (Сви седе). Оглашујем да је усвојен.

Извест. Д. Младеновић — Прочита чл. 2.

Михаило Поповић — Знам, да ће ми се и у овој примедби рећи, то се по себи разуме, али ипак читајући овај други члан, ја видим да он само и једино каже, да може председавати председник, потпредседник или најстарији члан по наименовању. Овде је дакле мисао тако јасно исказата да у савету могу председавати само три личности или председник, потпреседник или по наименовању најстарији члан Државног Савета; из овога се дакле ништа друго не може извести. Но сад настаје питање шта ће бити у том случају, кад нема ни председника, ни потпредседника ни тога најстаријег члана по наименовању, ко ће онда да председава?

Ја држим, да би за тај случај требало казати: „у одсуству ових лица председаваће најстарији члан по наименовању, који је присутан".

Извест. В. Младеновић — Ова примедба, коју је изнео поштовани посланик г. Поповић, може се примити, те да кад нема председника, потпредседника и најстаријег члана по наименовању, да председава најстарији од присутних чланова.

Ја дакле ту примедбу усвајам и сад ће овај члан гласити са тим додатком. (Чита).

Милојко Лешјанин — Г. известилац рекао је да се у овом првом члану изостави реч *„састанак"* па да се метне реч *„седница"*. Ја мислим да та реч треба да се употреби свуда где год се о састанку говори. И овде дакле у другом члану, где се каже, *председник заказује састанак*, треба да стоји *седница*.

Ја сам на првом састанку овога одбора објаснио да не би требало, да се каже састанак, јер заиста било је време кад је се Државни Савет састајао, чланови њихови пушили су по који чибук, па су одлазили својим кућама; но то је време прошло и сад Државни Савет није оно што је пре био. Државни Савет не држи сад састанке, него седнице у којима се ради, па с тога држим да би било боље да се где год има рећи *„састанак"* стави реч *„седница"*.

Извет. В. Младеновић — Ову исправку коју је учинио г. Лешјанин, могу примити, јер доиста то мало лепше изгледа а и правилније је од овога тим пре, кад смо исти израз унели и у први члан.

Раде Протић — Као члан одбора, који је расматрао овај пројект хоћу да одговорим г. Мих. Поповићу, да смо ми потанко претресали како први, други и трећи члан, тако и све остале и гледали смо да будемо што јаснији. Како за прву тако и за другу његову примедбу не могу да кажем да је неумесна, него могу само рећи, да ће прости људи према исказаној мисли у овоме члану разумети као што треба, а камо ли образовани људи. С тога мислим да нема места примедби г. Поповића.

Глиша Гершић — Ја имам да кажем неколико речи на оно, што је г. Лешјанин приметио, као да су „састанци" друго а „седнице" друго.

Овај је пројект закона рађен у Државном Савету и онда би изашло по речима г. Лешјанина, као да Државни Савет није знао ту разлику. Ми кад смо год ставили реч састанак писмо разумевали какав састанак код цркве, на саборима, и т. д. но где год смо казали састанак, ми смо ту разумевали званичан састанак оно *што се зове седница*.

Ми смо налазили да речи састанак и седница значе једно исто. Ако се мисли да је боље рећи седница, то је друго, само ради објашњења хтео сам да изјавим, да кад смо ставили реч састанак, ми смо разумевали званичне састанке и шта више налазили смо да је „састанак" боља српска реч, но „седница."

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за то да се прочитани члан прими са изменом коју је учинио г. Лешјанин нека седи, а ко је противан нека устане. (Сви седе).

Оглашујем да је примљен.

Известилац Вит. Младеновић чита чл. 3.

Потпредседник — Нико се не јавља за реч. Стављам на гласање: ко је за то да се прочитани члан прими нека седи а ко је противан нека устане? (Сви седе).

Оглашујем да је чл. 3 примљен.

Известилац Вит. Младеновић прочита чл. 4.

Данило Јовановић — Ја мислим да је овај члан са свим излишан. Ја не знам на што то да се овим чланом наређује где ће који саветник седети, за што да се уноси таква одредба у закон, која није потребна.

Известилац Вит. Младеновић — Ја држим да је то овде сасвим умесно стављено и као што се види из овога члана, наведен је у њему и члан 142. Устава, то значи да има неке везе са Уставом и да се с њим у везу доведе. С друге стране опет ја држим да је баш са свим нужно, да мора и то да се каже где ће који седети јер при решавању кад се гласа прво се почиње примати глас од најмлађег члана па онда од старијег и старијег. И то има велике важности приликом решавању. Г. Данило Јовановић сигурно није имао прилике да види којим редом гласање иде и да је то од велике важности, јер кад прво старији гласа, онда то може да буде пресија на млађег да и он исто тако гласа.

Генерал Милојко Лешјанин — Мени се чини да ова тачка нема везе са 142 чл. Устава јер у Уставу се каже да државни саветник, који је постао министар или био министар кад се смени са министарске столице он долази у Државни Савет натраг. Овде се каже у овом члану где ће он седети то нема никакве везе са Уставом и није нужно позивање на Устав, јер у том члану само се вели да државни саветник који је био министар враћа се у Државни Савет, дакле ту се не треба позивати на тај члан Устава а то се разуме већ само по себи, да кад се он врати у савет да ће седети по старешинству. Дакле ја држим да треба да се каже седеће по старешинству а не да се помиње 142 чл. Устава Државни саветник који је био министар враћа се у државни савет на основу тога члана Устава а не каже се у свему где он мора седати. У другом неком члану треба то рећи где ће ко седети.

Гл Гершић — Ради објашњења ове ствари зашто је наведен чл. 142 Устава да кажем неколико речи. То није наведено за то да би се тиме хтело казати и где ће ко седети. Тај члан Устава то не одређује. Он је наведен с тога, да се види по чему могу они, који су били саветници, опет да се врате у савет, кад сиђу са министарске столице. То Устав наређује. За то је и наведен тај члан Устава. Свакојако дакле овај члан Устава објашњава од куд има могућности да један државни саветник може постати министар а да се његово место не попуњава; а кад престане бити Министар да се врати у Државни Савет и заузима место које није попуњавано и које је и пре заузимао. С тога је и било потребно да се тај члан Устава наведе.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ко је за то, да се прочитани члан 4 прими, нека седи; а ко је против, нека устане? (Сви седе). Оглашујем да је примљен једногласно.

Известилац Витомир Младеновић прочита чл. 5.

Потпредседник — Нико се не јавља за реч. Стављам на гласање: ко је за то, да се прочитани члан прими, нека седи; а ко је против, нека устане? (Сви седе). Оглашујем да је једногласно усвојен.

Известилац Витомир Младеновић прочита чл. 6.

Потпредседник — Ко је за то, да се чл. 6 прими, нека седи; а ко је противан, нека устане? (Сви седе). Оглашујем да је једногласно примљен.

Известилац Витомир Младеновић прочита чл. 7.

Потпредседник — Ко је за то, да се прочитани чл. 7 прими, нека седи; а ко је против, нека устане? (Сви седе). Оглашујем да је једногласно примљен.

Известилац Витомир Младеновић чита чл. 8.

Гл. Гершић — Ја бих имао да кажем неколико речи што се тиче тога бирања коцком, које одбор предлаже. Ја немам ништа против тога ако би се баш и усвојило то бирање коцком, јер тај начин бирања има своју добру страну у томе, што кад се коцком врши бирање, не може се рећи, да су састављене секције према неким другим разлозима и обзирима, него ту решава само случај. Али с друге стране имам да вам напоменем, да Државни Савет, кад је предложио начин одређивања секција какав је у пројекту, имао је пре свега на уму то, да при дељењу на секције треба да се пази на стручност, као што се ради и у другим државама, где има Државнога Савета, а посебице н. пр да то само дељење у секције, врши се и у другим државама као н. пр. у Француској, где се њихов Conseil d'Etât дели у секције по стручности и тако онда у Француском «Conseil d'Etât» има једна секција за финансиске ствари, друга за правосудне ствари и т. д. Дакле управо гледа се на стручност, и доиста, кад се хоће да секције Државном Савету подносе извештај или реферат, онда свакојако, пошто у Држ. Савет долазе најразноврснији предмети из свију струка, из свију министарстава, нема сумње да је боље да се предмет проучи и испита у једној секцији у којој је заступљена она струка о којој предмет гласи. Кад се бирање врши коцком, онда решава случај, и онда није сигурно да ће састав секција да буде по струкама. С тога се јаше у закону и каже: председник ће предмете по секцијама делити пазећи при томе на стручност, узимајући да ће секције према стручности бити састављене. Ја сам мислио да је потребно да то овде поменем те да се види да има јаких разлога да секције буду по струкама састављене.

Извест. Вит. Младеновић — Разлоге које је изнео поштовани посланик и ми смо имали на уму у одбору. Доиста они имају свога оправдања али нас је руководило оно што је поменуто да се не би пребацила тенденциозност, да због давања појединих аката не би било пребацивања, што се баш дају ти предмети, тим саветницима. Дакле да би се то избегло ми смо нашли за нужно, да се распоређује по секцијама, а задржали смо исти број да би се могло више предмета расправљати у исто време, јер је прво наше мишљење било да буду секције од 4--5 чланова. Али кад смо добили обавештење да би мали број секција отежао брзину рада, јер ће и већи број предмета бити на решењу те ће се брже и решавати, ми смо тако и учинили. Ово пак што наводи г. Гига Гершић односно тога да би имало оправдања да се секције не уводе, што не може да се уреди стручност, ми мислимо да ће се то избећи с тим што ће бити остављено председнику да расподели предмете којој секцији хоће. Он ће сигурно водити о томе рачуна, а без сумње кад су два човека у секцији увек ће бити један од њих коме ће бити приступачан тај предмет, и с тога зебњи г. Гершића нема места, јер ће председник увек предмете распоређивати и давати секцији која је за њих надлежна, а ово што смо метули учинили смо да не би било пребацивања, као да је неком намерно предмет дат.

М. Лешјанин — Ја се потпуно слажем са г. Гершићем и мислим да би свако друго наређење било рђаво. Секције дакле треба да су састављене по стручности. Ми имамо људи правника, и кад има правних питања да се решавају, она треба да иду у њ и ону секцију где су правници. Има финансиских питања; и једа-предмет који спада у финанцију треба да иде у идентичну секцију где су људи из те струке. Ако треба административан какав спор да се реши, онда ће се послати одбору који је састављен из највичнијих људи у државној администрацији. Дакле овако коцком састављати секције ја мислим да би било врло погрешно. Вучењем коцке могао би доћи у једну секцију један финансиста, један правник и један администратор, па би двојица од сличне струке могли повући трећега на своју страну и решење би могло испасти погрешно. Што се каже да председник савета раздељује посао, ја мислим да не може бити сумње да председник савета не ће давати једну ствар оној секцији, која је најкомпетентнија да је реши. Овде се каже: председник кад

изађе каква молба или жалба, или ма каква ствар у државни савет, он је предаје оној секцији, која је за то позвана, а не може ненадлежној. То се и по себи разуме, али ипак држим да је састављање одбора онако као што је овде одбор узео, посредством коцке, погрешно и да то не би требало никако усвојити.

Панта Срећковић — Имам да учиним две примедбе: Прво секција има смисла али коцком да се бира није паметно. То је Гига лепо разложио. Друго и потпредседник је метут да иде у секцију. Он често заступа председника, па с тога држим да не треба да улази у секцију. То сам имао да приметим, па ако налазите да је умесно, ви примите, а ако не онда свеједно.

Мијајло Поповић — Мени се чини да како треба бирати секције, најбоље казује намера зашто се оне узимају. Та је намера речена у чл. 8., где се каже: да су секције ради потпунијег испитивања и решења предмета, који долазе пред Државни савет. Разуме се, да сама намера, ради које се секције узимају, заповеднички казује, да у секције треба да уђу људи по стручности. Узмимо овај случај, кад би се бирало коцком ушао би у једну секцију један лекар, инжињер и правник. То би могло да се деси и још у једној. Сад има да се да неки посао по стручности. Не знам које би лице могло да каже која је секција најмеродавнија, јер се у сбема налазе исти људи. Ту не може да буде стручности. Ње може бити само ако се групишу правници за се, лекари за се, инжињери за се, итд. Кад дође посао који припада једној групи, зна се коме ће се упутити. Тако састављене групе заиста могу да чине услугу и дају потребна обавештења за ствари, које се налазе код државног савета; иначе ће секција постојати само по форми, а неће чинити никаквих услуга. Дакле секције треба да се бирају по стручности и треба да остане по пројекту онако како је поднет од стране владе.

У говору г. известиоца не видим никакав разлог, који би ишао у прилог опште ствари, у прилог што бољег решења предмета, који долазе пред државни савет, сем што је унесен нежан осећај према људима у савету, да не би били сувише оптерећени послом. С тога он и превиђа општу корист и тражи коцку. Ми морамо имати на уму на првом месту само општу ствар, која тражи да се задржи ово што је у пројекту, иначе ове секције изгубиле би сваку важност, па ако је поред тога могуће узети у обзир и саветнике, ја ништа противу тога не бих имао. Кад не би имали ни једну секцију стручних људи, онда је за државни савет све једно, да ли ће се решавати по секцијама или не, јер би онда и секције биле у минијатури оно, што је савет у већем, јер не би биле кадре као нестручне да одговоре своме задатку.

С тога сам дакле за мишљење г. Гиге Гершића.

Гига Гершић — У малопређашњем говору ја сам сметнуо с ума да има ту да се помене још једна ствар, што је сад учинио г. Панта Срећковић, а то је, што је одбор сем измене да се секције бирају коцком, нашао за нужно да и потпредседника уврсти у секције. Господо, кад је Државни Савет казао да председник и потпредседник не улазе у секције, онда га је за то руководила сама природа посла. Ако има разлога да се председник изостави из секције, онда ти разлози постоје и за потпредседника, јер је посао и једног и другог, да руководе послом у Државном Савету и да се брину о администрацији у Савету. Ако потпредседник уђе у секцију, онда би могла доћи та неприлика да нема ко да руководи послом, ако је председник болестан или иначе не може да дође. Нема сумње да је потпредседник позван, да у сваком таквом случају председника заступа; у осталом он је за то и постављен. Сад ако је тај потпредседник у некој секцији, онда та секција не може да ради. Дакле колико год има разлога да председник не улази у секцију, ти су исти разлози и за потпредседника, јер и један и други, по природи самога посла, морају да руководе пословe Савета, зашто су и постављени.

Пошто дакле, као што рекох, исти разлози, који постоје за то да председник не улази у састав секција, постоје и за потпредседника, то ја не знам за што је одбор ту измену учинио, и ја предлажем да остане по пројекту.

Известилац Вит. Младеновић — Хоћу да одговорим г. г. Поповићу и Гершићу за што смо ставили да и потпредседник улази у секцију. Кад то не би учинили, ми би учинили грдну неправду председнику, јер једини је председник, који располаже и руководи послом у Државном Савету, и кад год је ту председник, потпредседник не би ништа радио. Други је разлог био овај: Државних саветника има мало на окупу, па сад ако не ради потпредседник биће их још мање на раду.

Кад потпредседник врши дужност председника, онда, разуме се по себи, он неће радити у секцији, но ће распоређивати рад у Савету. Дакле нема оправдања, што се тражи да се и потпредседник изостави, јер за све време док је председник у дужности, потпредседник нема шта да ради ни распоређује, а да се овим не огрешимо о рад и другим саветницима не учинимо неправо. Што се даље тиче онога, што је навео г. Мика Поповић, мени је жао што ме он није разумео, јер он каже да ако се коцком распоређују чланови у секције, онда може да уђе у једну секцију, један инжињер, један правник и један лекар и онда ту нема стручности. Ми то нисмо хтели, но смо хтели само да коцка решава, ко ће у коју секцију да уђе. И то је сва разлика између нашег мишљења и мишљења Државног Савета. Ми смо тиме хтели и то, да се нико не може жалити на председника, да је он радио тенденциозно, да је радио противу савести, да је неку ствар давао на решавање нарочитој секцији или да је некога тенденциозно метнуо у неку секцију. Овако он распоређује предмете и упућује их у секције, које су најподесније; а ако се не нађе ни један човек у секцији, који то не зна, онда Државни Савет не може о томе ни решавати.

Према томе, ја мислим, да треба усвојити ову одборску измену.

Мијаило Поповић — Мени се чини да је ствар са свим јасна. Не само да сам ја разумео г. Витомира, но напротив он није разумео и то не само мене но ни све оне, који су говорили као ја. Ово се види из тога, што он не налази разлике између секције, какву ми хоћемо и какву он хоће. Те разлике има, и разлика је баш у суштини; разлика је у томе, хоће ли те секције бити у истини секције, или ће то бити једна играчка: тек да се играмо секција!

Секције су зато да рашчисте спорна питања, да их расветле, да својим стручним објашњењима помогну, те да Савет дође до могућности за што зрелије решење једне ствари. Па какви чланови могу дати најбоље мишљење савету? На сваки начин они људи, који то питање разумеју, а ти су људи стручњаци. Ако има да се решава какво правно питање, онда треба о томе да промисле правници, а не једна секција, састављена од једног правника, инжињера и доктора. Дакле ако се хоће обавештење од стручних људи, а то и јесте једини разлог секцијама, онда те секције морају бити састављене из стручних људи, јер само кад стручњаци донесу мишљење, онда Савет тек може да донесе решење, као што треба.

Кад то стоји, онда ми морамо да састављамо секције од стручних људи, и због тога, а у интересу саме ствари, треба примити овај пројект онако како је предложен од стране Државног Савета.

И притоме дакле у интересу саме ствари треба узети овај пројект овакав, какав је поднесен од стране владе и државног савета. Ја не могу да видим јака разлога у страху да председник Државног Савета, не буде пристрастан те да да једноме више посла, а другоме мање. Напослетку нека му се то и пребаци, главно је, да општа ствар добије. Стога треба усвојити пројект како је поднесен од стране владе и Државног Савета.

Потпредседник — Претрес је свршен. С тављам на гласање прво предлог одборски. Ко је зато, да се прими предлог одборски као што га је г. известилац прочитао тај нека седи, ко је против нека устане? — (Већина устаје).

Дакле предлог одборски одбачен је.

Сад ко је за то да се прими предлог владин и државног савета тај нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи).

Објављујем, да је чл. 8 овог пројекта по предлогу владином усвојен.

Господо! Као што знате сутра је празник и има много посланика који славе а и Његово Величанство Краљ. С тога мислим да је ред да и ми честитамо сутра Круни крсно име, па за то молим господу посланике да сутра дођу овде у 10 часова пре подне, да одемо корпоративно у двор ради честитања.

Данашњу седницу закључујем а другу заказујем у петак у 9 часова пре подне

На дневном је реду продужење данашњег дневног реда.

Састанак је закључен у 12 часова у подне.

---

24 САСТАНАК

7 децембра 1890 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР

Љуба Јоксимовић.

Присуствовао г. министар председник, министар иностраних дела.

Почетак у 9 часова пре подне.

Потпредседник — Отварам седницу 24 редовног састанка. Изволте чути протокол 23 састанка.

Секретар Љ. Јоксимовић прочита тај протокол.

Потпредседник — Има ли ко од г. г. посланика да примети што на протокол?

Мика Спасојевић — Онде где се говори у протоколу о повластици Маршаловој, и где се каже, да су неколико посланика говорили да потпомажу предлог односно кауције, споменуто је и моје име. Ја о кауцији нисам говорио, него, потпомажући предлог г. Јоце Ж. Јовановића, који је наводно да би шта више требала и наша држава да потпомогне новчано таква предузећа, ја сам казао: ако би држава могла да потпомогне, онда би требала да потпомогне наш дрвосавски крај. А нисам говорио о кауцији.

Секретар Љ. Јоксимовић — Добро, ја ћу то исправити.

Данило Јовановић — Ја сам такође говорио о предлогу закона о пословном реду у Државном Савету, па бих желео да и мој говор уђе у протокол.

Секретар Љ. Јоксимовић — Добро, ући ће.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе, које су дошле Скупштини.

Секретар Љ. Јоксимовић чита:

Драгутин Дединац, секретар министарства народне привреде; Светислав Илић, чиновник београд. поште; Јован Мађарац, учитељ и Велимир Лонгиновић, руковаоц телеграфа у Нишу — моле: да им се уваже неке године службе. Мита Миљковић из Кнез-Села, моли да му се заштити његово воденичко право. Сељани из Чубуре, моле да се њихово село споји са општином ражањском. Општине из среза заглавског, у окр. тимочком, моле да се обнови срез тимочки. Еснафи механско-кафански из Крушевца и Кладова, моле да се укине акциз на пиће и да се изврше још неке реформе. Аксентије Маринковић, Богосав Ковачевић и фабриканти стакла из Јагодине, моле за државну помоћ. Грађани из Ниша моле да стоваришта соли буду само на пограничним местима. Еснаф берберски из Шапца, моли да могу бербери радити и у празничне дане. Сима Пешић из Бање, жали се против пресуде суда општине бањске. Касапи из Београда моле да се не забрањује продаја пресних опанака. Општине у ср. љубићском моле да се пут Г. Милановац—Краљево—Луњевица—Трепча укине, а да се комуникација пренесе на пут Г. Милановац—Чачак—Краљево. Срећко Басић из Крагујевца, моли да буде ослобођен од плаћања држави накнаде штете. Грађани општ. бањске, у окр. врањском, моле за поновно класификовање и премер земље. Димитрије Ложичковић и још двојица из Врања, да се дуван може производити и ван атара врањске општине. Сељани из Ломнице, ср. ресавски, окр. моравски, моле за исплату реквизиције. Девет општина из подунавског округа моле да се обнови велико орашки срез. Стеван Митровић, капетан у пензији, моли да му држава за 850 комада говеди, што је за време рата претерао из Босне у Србију, призна по 24 динара од комада.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућује се надлежном одбору.

Љ. Јоксимовић — Ову молбу општина, које захтевају да се установи велико-орашки срез, требало би сајузити са она два предлога посланичка, који о томе говоре.

Потпредседник — То ће се већ учинити, ако се захте.

Раде Протић — Прочитана молба грађана среза љубићског, са свим је умесна и оправдана: С тога бих молио одбор који по њој ради, да позове и г. министра, те да се ствар изврши, да се не би људи крпали.

Потпредседник — Ова ће молба ићи у надлежни одбор и ви имате право да учините одбор пажљивим на то.

Изволте чути једно питање и две интерпелације.

Секретар Љ. Јоксимовић чита:

Питање

Господину Министру Грађевина

Пут, што је трасиран од Моравица рудничког округа, па до Лазаревца у подунавском округу и који везује пут Ваљево, Гор. Милановац, са путем за у Београд, скоро је потпуно готов са рудничке стране. Овај је пут врло важан и скоро једини, којим се олакше може служити народ из доњег краја рудничког округа, при преносу својих продуката на београдску пијацу.

Па како су Рудничани свој део скоро довршили, а становници подунавског округа нису ни почели, то нам је част питати госп. министра грађевина, да нам изволи одговорити:

Мисли ли се тај тако преко потребан пут, што скорије довршити; и

Је ли му познато, да су Рудничани свој део израдили, а да Подунавци нису, нити се на то упућују. И шта смета, да се тако важни путови недједновремено израђују.

26 новембра 1890 год.

у Београду.

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ:

Витомир Младеновић, Арсеније Ирић, Јов. Поњавић, Макс. Л. Сретеновић.

За тим

Интерпелација

НА

г. Министра унутрашњих дела

Сваки град и свако село има свој атар. Има свој атар и град Ниш. Дужност је полиције да обдржава затечено стање, док га суд не промени. Граница атара града Ниша обележена је хумкама (аптама) од памтивека. И од памтивека кад год се је десио спор о границама нишког атара, излазили су на лице места: паша, кадија, неколико виђених грађана — Турака, православних владика с неколико најбољих грађана — Срба и јеврејских тахамбаша, те су васпоставили атар и спор по оним хумкама, у којима је, и на којима је обележје атара.

Од времена ослобођења града Ниша, на многим је местима атар нишки прекорачен, на највећу штету града Ниша: грађани нишки трпе сваке године велике штете од тога пре-

корачења. Та штета износи хиљаде динара. Општина нишка обраћала се с тужбом бив. начелнику г. Бадемлићу, који је ту ствар био предузео да изведе на чисто, али је после ту ствар затурио, како тврде нишки грађани с тога, што грађани нишки нису хтели бирати за посланика и за кметове оне људе, који су њему били угодни. Отуда је постало законом, да се у Нишу кмет поставља указом.

Прошле године Ниш је постао самоуправни град и изгубио округ, који је потпао под Прокупље. Тада још више околна села навале на нишки атар и почине тешке штете, а да и не говоримо о својевољном заузимању земаља, да су данас за саме потре околна села дужна Нишу које потре, које чуварине, преко 12.000 динара. На многобројне тужбе нишке општине, данашњи начелник прокупачки, не само да не обраћа никакве пажње, него још може се рећи, окуражава околна села сротиву Ниша и општине нишке, и летос у мало што није дошло до пушкарања.

О свему овоме може се уверити г. министар од општине нишке и општина околних села.

Учтиво питамо г. министра, је ли му ова ствар позната?

Ако није, је ли вољан потражити разјашњења од управе града Ниша и од општине нишке?

Је ли вољан г. министар наредити да се васпостави атар нишки, оним начином, како је то у обичају у целој Старој Србији, што им је прешло по насљедству из законика Душанова?

Решење овога питања од пресуднога је значаја за град Ниш и за његову околину. За град Ниш тиме пре, што му и војна власт спори право сопствености на градско (варошко) поље, од кога општина нишка има у својим рукама најстарије тапије. Нишки грађани не траже ништа друго, него да извршна власт поштује и чува право сопствености, а ми се надамо, да им то њино право неће спорити ни г. министар.

3. децембра 1890. г.

Београд

ИНТЕРПЕЛАНТИ:

П. Срећковић, нишки посланик, Ст. Д. Риборац, Жив. Живановић.

На

Интерпелација

НА

Г. Министра Унутрашњих послова

У округу топличком, на самој граници до турске царевине, лежи срез косанички, који је сав покривен густим шумама, и који је својим пограничним положајем створен тако, да увек Арнаути упадају у нашу страну, мирне Србе убијају а стоку им одводе у Турску. Пограничне пак карауле у овоме срезу тако су једна од друге сувише удаљене (по 2 сата) да читаве чете Арнаута лако прелазе нашу границу, а да их straже не опазе, на почине чуда нашем становништву. За врло кратко време хиљадама је наше стоке отерано а стотинама је браће Срба у овом срезу погинуло од Арнаута. Једном речи: сва су се пограничпа места претворила у мртве straже, где се не чују ни песме нити весеља, већ скоро свуда плач и јаук.

Но пошто ни једна досадања српска влада није се хтела својски заузети, где и како треба, те да се стане на пут упаду Арнаута, — то смо слободни и као Срби и као народни посланици, упитати г. министра унутрашњих послова:

1. Да ли му је познато, да редовно сваке године узастопце, петог или десетог дана, Арнаути у читавим четницама прелазе на наше земљиште те убијају наше мирне Србе, а стоку им одводе у Турску?

2. Да ли је г. министру унутрашњих послова познато, колико је Срба прошле, а колико ове године у срезу косаничком и јабланичком погинуло? Колико је крупне а колико ситне стоке одведено?

3. Да ли је г. министар унутрашњих послова вољан учинити корак, озбиљније се побринути да пронађе средства, е да би се једном стало на пут упаду Арнаута и осигурао живот и имовина нашем пограничном сељаку?

27 Новембра 1890 год.

у Београду.

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ:

Поп Богосав Поповић, Дим. М. Илићановић, Јован Милић Баличевац,

Потпредседник — Све прочитане интерпелације и питање упутиће се надлежним министрима.

Господо, да би могао лист „Народна Скупштина“ уредније и тачније излазити, ја молим г. г посланике да одмах сутра дан прегледају и поправе своје говоре, како се не би са штампањем листа закашњавало.

Велизар Кундовић — Новине „Мали Лист“ и „Дневни Лист“ говориће о изласку либералне опозиције из скупштинске седнице, када се читао меморандум краљичин, кажу да смо ми имали незнам какве намере.

Да би могли, да се оправдамо пред јавним мишљењем и да кажемо узрок због кога смо из седнице изишли, молим председништво, да нам каже, има ли наш излазак из скупштинске седнице такве тајне, да се оне не могу изнети на јавност, јер по чл. 42. пословника предавање јавности владиних изјава или предлога у тајним састанцима може бити само по одобрењу владином.

Потпредседник — Вама ће се у своје време на то одговорити.

Велизар Кундовић — Ја сам још пре неколико дана управио био такво питање на председништво. До сада је било неколико седница, а председништво ми још није одговорило, да ли влада одобрава да се преда јавности узрок нашег изласка из скупштинске седнице.

Потпредседник — И председништво и Скупштина не могу ништа друго да учине по оно, што о томе прописује чл. 42. пословника: да се не може износити на јавност оно, што се ради у тајним састанцима, иначе би се огрешили о тајности скупштинских седница.

Велизар Кундовић — Кад је питање о меморандуму краљичином изашло на јавност, ја не разумем, како је могао „Дневни Лист“ да одмах у сутрашњем броју одштампа резолуцију, пре но што је она и прочитана у Скупштини. (Чује се: није истина — истина је). Ја молим председништво да упита владу, да ли она пристаје да изнесемо на јавност узрок нашег изласка из Скупштине или не?

Потпредседник — Скупштина је одлучила, шта је јавност, а шта је тајност, а од владе нема никог, који би могао одговорити.

Велизар Кундовић — Ја имам право да таково питање учиним на председништво, да се влада изјасни, сматра ли то за какву тајну или не? Ја не могу да чекам владу до 11 сати, док она дође, јер се и пре њеног доласка прелази на дневни ред, а после тога не могу да чиним никаква питања. —

Потпредседник — Прелазимо на дневни ред.

На дневном је реду продужење претреса предлога законског о Државном савету. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Извест. В. Младеновић — Прочита чл. 9.

Потпредседник — Нико се не јавља за реч. Стављам на гласање: Ко је за то, да се усвоји прочитани чл. нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе). Оглашујем да је усвојен члан 9.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Одговорни уредник **Ранко Петровић**

Штампа краљ. српске државне штампарије